

Tid: 30. mai 1995 kl. 09.00- 12.00 og 15.00 - 18.00.
1. juni 1995 kl. 09.00 - 11.30 og 15.00 - 19.00.
2. juni 1995 kl. 09.00 - 12.30

Sted: Reisa Hotell, Nordreisa

Representanter:

1. Olav M. Dikkanen	21. Geir Tommy Pedersen
2. Magnhild Mathisen	22. Sven Roald Nystø
3. Berit Ranveig I. Nilssen	23. Margreta Påve Kristiansen
4. Steinar Pedersen	24. Aage Pedersen
5. Marianne Balto Henriksen	25. Olav Andersen
6. Hartvik Hansen	26. Anders Oskal
7. Ragnhild Nystad	27. Inger-Ann Fosslie
8. Egil Olli	28. Magne A. S. Huuva
9. John Henrik Eira	29. Per Solli
10. Ole Henrik Magga	30. Roger Pedersen
11. Heaika Skum	31. Ing-Lill Pavall
12. Inger Anne S. Gaup	32. Amund Eriksen
13. Peder Mathisen	33. Nils O. Nilsen
14. Alf Edvard Nystad	34. Jarle Jonassen
15. Jens Petter Olsen	35. Åsta Vangberg
16. Tore Bongo	36. Odd Kappfjell
17. Terje K. Haugen	37. Máret Guhttor
18. Ingar Eira	38. Johan Mikkel Sara
19. Mary Mikalsen Trollvik	39. Berit Johnskareng
20. Eilif O. Larsen	

Det ble innvilget permisjon til følgende representanter:

Representant nr. 20 Eilif O. Larsen
Representant nr. 1 Olav M. Dikkanen
Representant nr. 37 Máret Guhttor
Representant nr. 28 Magne Huuva
Representant nr. 7 Ragnhild Nystad
Representant nr. 13. Peder Mathisen
Representant nr. 39 Berit K. Johnskareng
Representant nr. 9 Marit Sofie Holmestrand

Øystein Ballari 1. og 2. juni

Følgende vararepresentanter tok sete:

Turid Halonen, vararepresentant for representant nr. 20,
Øystein Ballari, vararepresentant for representant nr. 1,
Birger Nymo, vararepresentant for representant nr. 37
Per Niia, vararepresentant for representant nr. 28,
PerJohn Anti, vararepresentant for representant nr. 7,
Peder A. Persen , vararepresentant for representant nr. 13.
Siri Brock Johansen, vararepresentant for representant nr. 39
Kirsten Turi, vararepresentant for representant nr. 9

Venche Tørmænen møter 1. og 2. juni for Øystein Ballari

Turid Halonen ble innvilget permisjon den 1. og 2. juni.

Følgende permisjoner ble innvilget den 2. juni:

Johan Mikkel Sara ble innvilget permisjon fra klokken 12.00.

Jens Petter Olsen ble innvilget permisjon fra klokken 12.00.

Jarle Jonassen ble innvilget permisjon fra klokken 12.20.

Åsta Vangberg ble innvilget permisjon fra klokken 12.20.

SAKSLISTE:**SAKSLISTE:**

- SAK 15/95 KONSTITUERING AV PLENUMSMØTET**
- navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter
- godkjenning av innkalling og saksliste
- SAK 16/95 SAMETINGSRÅDETS BERETNING OM VIRKSOMHETEN, HERUNDER REFERATSAKER.**
- SAK 17/95 SPØRSMÅL TIL SAMETINGSRÅDET I.H.T. FORRETNINGSORDEN § 26**
- SAK 18/95 REINDRIFSAVTALEN 1995-1996**
- SAK 19/95 KUNNGJØRING AV NYE SAKER**
- SAK 20/95 FN'S URBEBOLKNINGSTIÅR - RAPPORT FRA UTVALGET FOR FN'S URBEBOLKNINGSTIÅR**
- SAK 21/95 SAMISK BIBLIOTEKTJENESTE - SÁMI SIERRABIBLIOTEHKA/ SAMISK SPESIALBIBLIOTEK MOT EN NY TID**
- SAK 22/95 INFORMASJONSSTRATEGI FOR SAMETINGET**
- SAK 23/95 FYLKESPLANARBEIDET FOR PLANPERIODEN 1996-99**
- SAK 24/95 PERSONALREGLEMENT FOR SAMETINGET**
-

SAK 15/95 KONSTITUERING AV PLENUMSMØTET

Møtelederskapet ved Egil Olli åpnet møtet. Det ble foretatt navneopprop.

a) Godkjenning av innkalling

Vedtak: Innkallingen av 2. mai 1995 ble enstemmig godkjent.

b) Godkjenning av saksliste

Vedtak: Sakslisten som fulgte innkallingen ble godkjent.

**SAK 16/95 SAMETINGSRÅDETS BERETNING OM VIRKSOMHETEN,
HERUNDER REFERATSAKER**

Sametingets president Ole Henrik Magga orienterte om rådets virksomhet. Rådets beretning ble tatt til etterretning med følgende tillegg:

Om organisasjonsstøtten.

Møtelederskapet sammenkaller representanter for rådet og gruppene, med det formål å finne fram til en form for gjennomgang av statsstøtten til samiske organisasjoner, som tar for seg den delen av problematikken som ikke er gjennomgått i Sametingsrådets undersøkelse. Tidsperioden begrenses til den perioden Sametinget har hatt hånd om fordelinga av organisasjonsstøtten.

**SAK 17/95 SPØRSMÅL TIL SAMETINGSRÅDET I.H.T. FORRETNINGSORDEN
§ 26**

I henhold til § 26 i Sametingets forretningsorden ble følgende spørsmål fremmet og besvart:

Spørsmål fra Mary M. Trollvik:

Jeg viser til vedlagte brev til Gáivuona Suohkan/Kåfjord kommune fra Maren Eriksen som arbeider på arbeidskontoret på Storslett. Da hennes forespørsel har allmenn interesse ber jeg om at sametingsrådet svarer på følgende spørsmål? Kan Sametinget være med og bidra til at offentlige tjenestefolk som viser interesse for det, i områder som kommer inn under språklovens forvaltningsregler får permisjon for å lære seg samisk. Kan Sametinget bidra til at denne saka får en positiv løsning.

Sametingsrådets svar:

Sametinget ser det som positivt at offentlige tjenestefolk selv viser interesse for å lære seg samisk, men det er likevel opptil det enkelte organ å ta stilling til hvorvidt søknad om permisjon skal innvilges.

Formålet med Samelovens språkregler er å bevare og utvikle det samiske språket ved særlig å styrke **bruken av språket i offentlig sammenheng**. Gjennom økt bruk og opplæring vil også kompetansen i samisk språk øke. En viktig årsak til tilbakegangen har nemlig vært manglende muligheter til å bruke språket i offentlig sammenheng.

Samelovens språkregler er minimumsregler. Dette innebærer at alle offentlige organ oppfordres til å ta hensyn til brukere av samisk språk, også ut over lovens regler. God forvaltningsskikk tilsier at skriftlige henvendelser på samisk besvares på samisk, også i tilfeller hvor man ikke etter loven har plikt til det.

I dette konkrete tilfellet oppfyller ikke Arbeidskontoret på Storslett lovens regler når det gjelder § 3-3 - Rett til svar på samisk. Kontoret har en tjenestekrets som omfatter en kommune i forvaltningsområdet, nemlig Kåfjord kommune, og er dermed forpliktet til å ha kompetanse i samisk. I veiledning til forskrift til Samelovens språkregler står det: "*Inntil nødvendig kompetanse er oppbygd, må organet kjøpe oversettelses- eller tolketjenester.*" Formålet er ikke å kjøpe tjenester, men bygge opp kompetansen i samisk for å styrke **bruken av språket**. Det er på det rene at offentlige organ må bruke språket i samsvar med reglene i lov og forskrift.

Dersom noen mener at et regional eller offentlig organ i forvaltningsområdet ikke følger loven eller forskriften, bør de ta saken opp med vedkommende organ. Dersom det er grunn for å klage, skal klagen rettes til fylkesmannen i Finnmark når det gjelder kommunale eller fylkeskommunale organ i Finnmark, tilsvarende klage i Troms rettes til fylkesmannen i Troms. Klage som gjelder andre organ, rettes til overordnet instans. Ved tvil om tolkningen av lovens klageregler kan saken legges fram for Kulturdepartementet.

Lovverket er utarbeidet for at prinsippene i lov og regler gjennomføres uten at Sametinget fra sak til sak skal behøve å gripe inn.

Vi vil imidlertid i samråd med Samisk språkråd se nærmere på denne konkrete saken.

Spørsmål fra Magnhild Mathisen:

Fra arbeiderpartigruppas side har vi hatt store forventninger til arbeidet i samisk fiskeriutvalg. Vi har ventet at resultatene derfra vil bidra til å skape skikkelige betingelser for fisket i samiske distrikter, for fisket i samiske distrikter og rett opp noe av den uretten som helt klart er begått mot dem som har drevet tradisjonelt fiske med mindre båter.

Når Sametingsrådet for to år siden utpekte representanter til dette utvalget, valgte man samtlige fire fra sitt eget parti NSR. Dette betyr at Sametingsrådet fra samisk side har ene ansvar for arbeidet i samisk fiskeriutvalg i mot setting til om medlemmene der var utpekt etter vanlig demokratiske prinsipper.

Utvalget skulle vært ferdig med arbeidet i 1994. Nå er vi nesten halvveis i 1995, og utvalget har ikke kommet med noen innstilling.

Vi forutsetter at Sametingrådet gjennom den styringsmuligheten som ligger i den meget spesielle oppnevningssmåten, har inngående kjennskap til hva som skjer i samiske fiskeriutvalg.

Jeg vil derfor stille følgende spørsmål:

Hva er årsaken til at samisk fiskeriuvalg innstilling er så sterkt forsinket, og hva vil Sametingsrådet gjøre for å få den fram uten ytterligere forsinkelser.

Sametingsrådets svar til Magnhild Mathisen:

Sametingsrådet har på linje med Arbeiderpartiets sametingsgruppe forventninger til samisk fiskeriuvalg og de følger utvalgsarbeidet vil få for fremtidig samisk kyst- og fjordfiske. Arbeidet i utvalget har drøyd ut i tid dels på grunn av at utvalgets mandat medførte mer arbeid enn det en i utgangspunktet hadde forespeilet, og dels på grunn av dissens i utvalget. I tillegg til et bredt saksområde, har utvalgsarbeidet vist en viss uenighet omkring enkelte spørsmål, hvor Sametingets representanter har forfektet et mindretallssyn i forhold til de øvrige representantene i utvalget. Men fra samisk side forventer en at forhandlingene i utvalget etterhvert vil resultere i enighet om de viktigste prinsipper slik at utvalget som helhet kan stå bak forslagene som fremmes.

Når det konkret gjelder utvalgsarbeidets fremdrift og ferdigstillelse er det Fiskeridepartementet ved utvalgslederen som har hovedansvaret for dette. Fra de samiske representantenes side har det hele tiden vært ønskelig at arbeidet sluttføres snarest, slik at at utvalgets forslag kan vurderes nærmere for politisk behandling og oppfølging.

Spørsmål fra Amund Eriksen til Sametingsrådet:

Samisk forlagsdrift

Vår gruppe har fått en henvendelse fra Stig Gælok. Han påstår at det i år har skjedd en endring av kriteriene for støtte til samisk forlagsdrift. Resultatet av denne endringen er ifølge Gælok en sterkere prioritering av et hovedforlag på bekostning av mindre forlag. Gælok som driver et "lulesamisk forlag" hevder at denne omleggingen i verste fall vil føre til at han ikke har mulighet til å drive videre.

På denne bakgrunn er vårt spm:

Har Sametingsrådet bidratt ti denne påståtte kursendringen m.h.t. støttetildeling til samiske forlag? Hvis så er tilfelle: På hvilket grunnlag har dette skjedd?

Sametingsrådet svar på spørsmål fra Samegruppa v/ Amund Eriksen:

Det har ikke skjedd noen endringer i retningslinjene for støtte til samisk forlagsdrift. I sak 42/94 Sametingets budsjett for 1995 - fordeling, står det:

Sametinget understreker at tilskuddet til samisk forlagsdrift er ment å brukes til å støtte opp om en samisk forlagsdrift som sikrer et bredt spekter av samiske utgivelser. Sametinget vil på grunnlag av en gjennomgang fra Samisk kulturråd drøfte hvordan dette best kan oppnås, eventuelt ved en sterkere prioritering av et samisk hovedforlag.

Vedtaket ble oversendt Samisk kulturråd den 28. november 1994. I oversendelsesbrevet ber Sametinget om at kulturrådet ved årets fordeling vektlegger merknadene i sak 42/94, innenfor rammene av gjeldende retningslinjer. Under Samisk kulturråd og Sametingsrådet's fellesmøte i Karasjok 24. april 1995 var samisk forlagsdrift en av sakene som ble drøftet.

Det var bred enighet mellom Samisk kulturråd og Sametingsrådet om hovedlinjene i støttepraksisen til samisk forlagsdrift:

- Driftstøtten skal i hovedsak gå til å støtte et samisk hovedforlag.
- I tillegg bør en sikre utgivelser på sør- og lulesamisk.
- Ved tildeling av midler til forlagene stilles kvalitetsmessige krav til utgivelsene.
- Forlag er en del av næringslivet, og bør for en stor del være økonomisk selvberende gjennom prosjektfinansiering og eget salg.

Samisk kulturråd vil se på retningslinjene for samisk forlagsdrift. Eventuelle forslag til endringer av forskrifter vil naturligvis forelegges Sametinget for behandling.

SAK 18/95 REINDRIFSAVTALEN 1995 - 1996

Dokumenter:

- Brev av 23. februar 1995 fra Landbruksdepartementet
- St.prp. nr. 35 (1994-95) Om reindriftsavtalen 1995-96, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 1995
- Sametingets vedtak i sak 22/94 Reindriftsavtalen 1994/95
- Innst. S.nr. 167. (1993-94) Innstilling fra næringskomiteen om reindriftsavtalen 1994-95

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget vil i likhet med foregående år uttrykke sin grunnleggende støtte til de overordnede mål som er skissert for reindriften i St. meld. nr. 28 (1991-92) En bærekraftig reindrift. Reindriftsavtalen inngår som et sentralt element i arbeidet med en større grad av målrettet virkemiddelbruk i reindriftspolitikken.

Siden stortingsmeldingen om reindrift ble lagt fram, har man fra flere hold fulgt med i utviklingen innenfor reindriften i lys av det varslede skiftet i virkemiddelbruken, spesielt og reindriftspolitikken generelt. Til nå har elementer som omstillingsprogrammet for indre-Finnmark, ny hovedavtale for reindriften og de årvisse reindriftsavtalene, hver for seg kommet på plass. Det som imidlertid fortsatt mangler, og som har vært en svakhet i denne omleggingsprosessen, er endringen av reindriftsloven, og en ny distriktsinndeling. Sametinget mener det er viktig å få på plass de forutsatte delene av den nye reindriftspolitikken før man trekker konklusjoner på hvorvidt omleggingen har vært vellykket.

Regjeringen har nå lagt fram forslag til ny lov om reindrift. Etter den opprinnelige planen skulle loven vært behandlet i Stortinget i inneværende periode. Beklageligvis har dette ikke vært mulig for Stortinget å gjennomføre. Sametinget vil imidlertid følge prosessen i Stortingsbehandlingen og fremme Sametingets syn på ny reindriftslov slik de prinsipielt ble formulert under tingets plenumsbehandling av saken.

Forslaget til ny distriktsinndeling i Finnmark vil også bli behandlet av Sametinget. For å behandle dette spørsmålet er det imidlertid helt sentralt at reindriften sine organisasjoner, kommuner og andre berørte instanser, har fremmet sitt syn som grunnlag for Sametingets behandling.

Generelt

Sametinget merker seg at årets ramme for reindrifftsavtalen er på omlag samme nivå som fjorårets ramme på 77 mill. kr. Dette er i tråd med de signaler tinget tidligere har kommet med om å understreke betydningen av å gå varsomt fram i dette arbeidet da det økonomiske resultat i reindrifften fortsatt er meget svakt. Det er i dag en stor grad av usikkerhet innen næringen om reindrifftsens fremtid som næringsvei. Ustabilitet i rammebetingelsene og store endringer vil bidra til å øke denne usikkerheten i den vanskelige perioden reindrifften er inne i. Sametinget vil fortsatt understreke betydningen av å ha en varig ramme på reindrifftsavtalen. Sametinget vil også etterlyse hvilken innflytelse og mulighet til påvirkning på reindrifftsavtalen den andre reindrifftsorganisasjonen - BES - har.

I likhet med tidligere år viser det seg å være betydelige forskjeller i lønnsomhet mellom de ulike reindrifftsområdene. Økonomisk utvalg for reindriffts-næringen påpeker at det er svært kompliserte sammenhenger som gjør seg gjeldende og advarer mot enkle løsninger. Økonomisk utvalg påpeker to grunnleggende problem knyttet til evt. mål om økt lønnsomhet i næringen. Det ene er at det ikke synes realistisk med en økning i totalproduksjonen, det andre er at det ikke synes realistisk med stor vekst i produsentprisen. Sametinget er av den oppfatning at produksjonsnivået i alle områder ikke er nådd og at mye kan hentes ut av flokkene ved en bedre flokksammensetning. Pris på reinkjøtt har klare begrensninger på det økonomiske resultatet.

Ressursgrunnlag og behov for omstilling

Reindrifften er inne i en omstilling. Dette medfører at mange i næringen føler en betydelig usikkerhet rundt reindrifftsens framtid. Reintallet må tilpasses beitegrunnlaget. Dette er det bred og grunnleggende enighet om. Hva som er det korrekte reintall i forhold til beitene, er det imidlertid få som kan si noe sikkert om. Reindrifftsstyret slår i sin årsmelding fast at dagens reintall for Finnmarks del nå er under fastsatt øvre grense. I den sammenheng vises det til Sametingets merknad til Melding om reindrift i sak 9/95, der det heter at:

"Sametinget merker seg at reintallet i Finnmark pr. 1.4.1994 er 13.000 dyr lavere enn det fastsatte øvre reintall. Samtidig stiller reindrifftsstyret selv spørsmålstegn med om det gjeldende øvre reintallet er riktig i forhold til ressursgrunnlaget. Det vil etter Sametingets oppfatning i en slik situasjon være riktig å foreta en faglig gjennomgang av ressurs-grunnlaget i forhold til nytt øvre reintall før man tar i bruk strengere tiltak for ytterligere reintallsreduksjoner. I likhet med reindrifftsstyrets egen kommentar er det viktig å unngå bruk av tvangstiltak."

Sametinget har en målsetting om at flest mulig aktive reindrifftsutøvere skal komme seg i gjennom den nødvendige fasen med restitusjon av beitene, uten behov for omstilling til annen næringsvirksomhet. Dette innebærer også at man ikke overstimulerer til omstilling dersom man anser målet med reintallsreduksjon som oppfylt. Reindrifften har inntil i dag hatt sitt eget system for skolering og kunnskapsoverføring som i stor grad har bestått i direkte muntlig og praktisk trening innenfor næringen. Denne kompetansen har man i liten grad klart å formalisere og overføre til skoleverket og utdanningsinstitusjonene. Etter Sametingets oppfatning er det viktig å understreke at reindrifften også har en framtid med behov for kvalifisert arbeidskraft.

Flokkstrukturering og øvre reintall pr. driftsenhet

I årets reindrifftsavtale er det forberedt et opplegg for flokkstrukturering under ledelse av NRL, gjennom slaktning av produksjonsdyr som ikke holder kvalitetsmål. Sametinget ser at et

slikt opplegg kan ha positiv effekt på sikt, og ser frem til å ta del i de rapporter som utarbeides fra prosjektet. skissert i sluttprotokollen fra reindriftsforhandlingene 1995. Sametinget er av den oppfatning at det i avtalesammenheng er nødvendig med ordninger som stimulerer til bedre flokksammensetning.

Sametinget har ved flere anledninger etterlyst en eventuell regulering av reintall på driftsenhetsnivå. Hensikten med en slik regulering med en eventuell tidsavgrensning har vært å sikre en bredest mulig sysselsetting gjennom omstillingsperioden, og ikke primært som et virkemiddel for å redusere det totale reintall. Reindriftssjefen har på oppdrag fra forhandlingspartene foretatt en konsekvensvurdering av en slik regulering med konkrete forslag til oppfølging. Sametinget kjenner ikke det konkrete innhold i denne utredningen, men registrerer at forhandlingspartene ikke anser at forslagene har nødvendig tilslutning i næringen, og derfor ikke legger opp til en nærmere behandling av forslaget. Tinget savner en nærmere redegjørelse for dette forholdet i lys av Sametingets og Stortingets merknader vedrørende dette spørsmålet.

Reindriftens utviklingsfond

Sametinget registrerer at reindriftens utviklingsfond opprettholdes på omtrent samme nivå som tidligere. Samisk utviklingsfond som i dag forvaltes innenfor Sametingssystemet av Samisk næringsråd har gjennom en avtale med reindriftens utviklingsfond forvaltet et mindre beløp av denne bevilgningen for å ivareta investeringer i reindriftsrelaterte prosjekter knyttet til utvikling av binæringsvirksomhet. Samisk næringsråd rapporterer om en stadig økende søkerandel fra reindriftsnæringen. I denne sammenheng vil Sametinget anmode forhandlingspartene om å foreta en evaluering av reindriftens utviklingsfond med sikte på en klarere grenseoppgang mellom ulike samiske finansieringsorgan. Ved en større samordning mellom RUF og SUF, må det likevel sørges for at reindriftsutøvere utenfor SUF's virkeområde, ikke får dårligere vilkår for støtte fra SUF. Tinget vil i den sammenheng vise til sin merknad i forbindelse med evalueringen av samisk utviklingsfond:

"Når det gjelder reindriftsnæringen, vil Sametinget be om en gjennomgang av Reindriftens Utviklingsfonds støtteordninger og praksis. Samisk utviklingsfond har i det siste opplevd større interesse og søkermasse spesielt fra samer i en omstillingssituasjon fra reindriftsnæringen. Det må i Samisk utviklingsfond finnes muligheter for å bidra med støtte til også disse." Sak 36/94.

Etter Sametingets oppfatning bør det også kunne stilles spørsmålsteget ved å opprettholde dagens form på fondet der bortimot 50% av midlene bindes opp til ulike formål allerede ved avtaletidspunktet. Ulempen ved en slik ordning er etter tingets oppfatning at etablerte ordninger finansiert over fondet utvikles til faste elementer i avtalen og fondets fleksibilitet svekkes når man møter nye utfordringer. I St.meld. nr. 28 (1991-92) ble det uttrykt følgende om hva som bør være fondets hovedoppgaver:

- *finansiere investeringer i infrastruktur og støtte til drift av fellestiltak i næringen*
- *finansiere veiledning, planlegging og rådgivningstiltak overfor reinbeitedistrikter og enkeltreineiere*
- *finansiere strukturiltak i næringen*
- *finansiere anvendt forskning" St.meld. nr. 28 (1991-92) En bærekraftig reindrift, s.120*

Sametinget forutsetter at man nå gjennomfører arbeidet med å overføre ansvaret for grunnforskningen innenfor reindriften til forskningsinstitusjonene finansiert via Norges forskningsråd slik forutsatt i stortingsmeldingen. Likeledes at institusjonene har overtatt ansvaret for de vitenskapelige stillingene som har vært finansiert over avtalen. Dette skulle innebære at de kr. 5,5 mill. som avsettes til forskning og veiledning over avtalen skulle gå til anvendt forskning, og veiledning slik forutsatt i stortingsmeldingens kap. 11.10.3 der det blant annet heter:

"En viktig forutsetning for en effektiv veiledning er at denne tar utgangspunkt i den sosiale og kulturelle virkelighet som reineierne lever i. Kunnskaper i samisk og kjennskap til reindriftnæringen og samisk kultur er ønskelig i denne sammenheng."

Videre sies det at:

"Ellers vil departementet understreke betydningen av å systematisere og målrette veiledningsarbeidet, og å prioritere områder og spørsmål der det er mest å hente i forbedret drift."

Sametinget gir igjen sin fulle tilslutning til disse føringene, men savner nærmere redegjørelse fra forhandlingspartene for progresjonen i dette arbeidet.

Reindriften kostnader og avgiftsbelastning

Sametinget har ved de årlige behandlinger av reindriftspolitikken bemerket misforholdet mellom praktiseringen av avgiftspolitikken i forhold til reindriftnæringen og andre sammenlignbare næringer. Problemstillingen knytter seg blant annet til fortolkningen av snøscooteren som et personbefordringsmiddel i næringen, noe som medfører at utgiftene ikke kan inngå i momsregnskapet. Det andre forholdet knytter seg til at man gjennom bruk av snøscooter i næringen også belastes med en svært høy avgift inkludert i bensinprisen. Det tredje forholdet relaterer seg til at man betaler en betydelig motorvogn- og importavgift ved kjøp av snøscooter.

Alle disse forhold fremstår i dag som svært urimelige overfor en av de viktigste samiske næringer man i dag har. Reindriften har hatt en betydelig reallønnsnedgang gjennom de senere år. Dette skyldes dels sviktende priser på produktene, men dels også en kostnadsøkning knyttet til mekaniseringen av næringen.

I nasjonal målestokk er reindriften en liten næring. For det samiske samfunn er det imidlertid helt sentralt at man klarer å opprettholde denne næringen som en økonomisk og økologisk bærekraftig næring som gis en saklig rettfærdig behandling av sentrale myndigheter.

Næringen har via sin hovedorganisasjon Norske reindriftssamers landsforbund (NRL), fremmet krav om dekning av disse avgiftene gjennom at snøscooteren godkjennes som driftsmiddel i reindriften. Sametinget slutter fullt og helt opp om dette kravet og viser til sine merknader fra tidligere år.

Utgiftene til snøscooterhold utgjorde i 1993 ca. 12 mill. kr., eller omlag 30% (tall hentet fra Økonomisk utvalgs beregninger av kostnadene i reindriftnæringen fordelt på kostnadsart) av de totale kostnadene i næringen. Det burde derfor være hevet over enhver tvil at en lettelse i beskatningen av snøscooteren vil ha stor betydning for økonomien i næringen. Forutsetningene er som tidligere uttrykt fra Sametingets side at det innføres alternative

reguleringsordninger for eventuelt misbruk av ordningen. Tinget ber forhandlingspartene finne fram til slike ordninger.

Økt lønnsomhet i de ulike reindriftsområdene

Som tidligere kommentert er det fortsatt betydelig grad av forskjeller i lønnsomhet mellom de ulike reindriftsområdene. Sametinget ser det derfor som svært positivt at avtalepartene legger opp til at det fra næringens side fremmes områdevis forslag til inntektsfremmende tiltak i næringen. Samtidig vil tinget understreke viktigheten av at nettopp kvinners verdiskapning i næringen synliggjøres i dette arbeidet. Sametinget har tidligere påpekt behovet for å øke inntekspotensialet i næringen totalt gjennom produktutvikling og produksjon basert på næringens biprodukter.

Velferdsordninger i reindriften

Sametinget har i forbindelse med tidligere avtaler fokusert på behovet for å etablere nødvendige velferdordninger knyttet til reindriften. Dette er nødvendig for å skape gode arbeidsvilkår og trygghet i næringen. Ett element i dette er å bedre det fysiske og psykiske arbeidsmiljøet i reindriften. I dette arbeidet ser tinget det som positivt at partene konkret tar sikte på å etablere et arbeidsmiljøsentor for reindriftsnæringen. Et slikt senter vil kunne utvikle den nødvendige spesialkompetanse som skal til for å fremme reindriftens arbeidsmiljø.

Sametinget vil komme tilbake til blant annet dette når tinget skal behandle den fremlagte Plan for helse- og sosialtjenester for den samiske befolkning, som ble lagt frem i februar. Det legges mest sannsynlig opp til en bred høringsrunde på denne planen hvor berørte statlige-, fylkeskommunale- og kommunale organer, organisasjoner og institusjoner vil bli invitert til å uttale seg. På bakgrunn av de innspill som kommer i denne prosessen, vil Sametinget behandle saken. I dette arbeidet vil reindriften ha en viktig plass.

Sametinget viser forøvrig til sine merknader på dette punkt i sak 22/94 Reindriftsavtalen 1994-95.

SAK 19/95 KUNNGJØRING AV NYE SAKER

1. Asta Vangberg fremmet følgende sak:

Sametingets plenum legges til Trondheim

Orientering om forberedelse i forbindelse med 80 års jubileet av det første landsmøtet i Trondheim i 1917.

2. Samegruppa v/Hartvik Hansen fremmet følgende sak:

Henviser til forslaget som Samegruppa tok opp i sak nr. 95/449-1 dat. 20.02.95 om motorferdsel. Vi er sterkt bekymret for fylkesmannens hentydning til Tana kommune om å åpne alle barmarkstraseene til fri kjøring i våre nære høstingsområder for hele landets befolkning. I det minste må Sametingsrådet tilkjennegi sitt syn i saken, og be om et møte med Fylkesmannen om tolkningen av forskriftens § 6 hvor det i brevet fra Fylkesmannen

framkommer at jakt, fiske og bærplukking er ren rekreasjon. Dette er etter vår vurdering i sterk kontrast til ILO konvensjonens artikkel nr. 23 hvor det heter:

"Naturalhusholdning, jakt, fiske, fangst og sanking skal anerkjennes som viktige faktorer for å opprettholde urbefolkningens kultur, og for deres økonomi og utvikling. Myndighetene skal sikre at slik virksomhet blir styrket."

I forskrift T-5/92 fremkommer det i forklaringa til § 6: "Ved skjønnsvurderingen må lokale forhold kunne spille inn, men likevel slik at bestemmelsens strenghet ivaretas." Ved vurderingen av om det foreligger et "særlig behov" vil det være av betydning om kjøringa er nødvendig og har et akseptert nytteformål.

Dersom eksempelvis innlandsfiske og bærsanking ikke er akseptert nyttebehov vil det etter vår vurdering være merkelig, og ikke i h.h.t. ILO konv. 169 artikkel 23.

Vedlegg brev fra fylkesmannen og påminnelse til Sametingsrådet.

3. NSR`s sametingsgruppe v/Sven-Roald Nystø fremmet følgende sak:

Egen aksjonsplan for samiske kyst-og fjordområder

NSRs sametingsgruppe viser til det arbeid Sametinget har utført og utfører med hensyn til tiltak for samiske kyst- og fjordområder. Av spesiell interesse vil gruppen framheve Samisk næringsråds utredning "Samiske fiskerier mot år 2000" avgitt 14. januar 1995, det pågående arbeidet i Samisk fiskeriuvalg og Sametingets pågående utredning om en egen samisk jordbruksplan. Disse arbeidene sammen med Sametingets initiativer for å styrke samisk språk, kultur, utdanning, m.v. gir etter NSR`s mening et godt grunnlag for å fornye det tidligere kravet om en egen aksjonsplan for samiske kyst-og fjordområder.

Sametinget fremmet kravet sist i sin uttalelse til St.meld. 32 (1989-90) "Framtid i nord". I sin meget omfattende uttalelse viser det daværende sametingsstyre (jf. sak S 60/90 av 03.-05.04 1990) til de merknader Stortingets kommunal-og miljøvernkomite har fremmet i sine statsbudsjettmerknader for 1987, 1988 og 1989 på kap 503 Særlige tiltak for den samiske befolkning, hvor behovet for en mere målrettet og systematisk offentlig innsatts i form av aksjonsplaner for de sjøsamiske områder understrekes (jf. Budsjett-innst. S nr. 5 (1988-89) s. 37). Sametingsstyret beklaget da å måtte konstatere at Kommunaldepartementet ikke har fulgt opp disse merknadene, selv om departementet selv i årevis har vist til at næringskombinasjonsutredningen NOU 1988:42, skulle føges opp "av en plan over aktuelle tiltak for kyst- og fjordområder med samisk befolkning" (jf. St. meld. nr.14 (1988-89) punkt 1 s.4). Næringskombinasjonsutredningen endte opp med den nåværende prøveordningen med næringskombinasjoner som Samisk næringsråd forvalter, og som har virket i positiv retning, men med begrenset rekkevidde.

NSR`s sametingsgruppe er av den oppfatning at de forannevnte nå danner et tilstrekkelig grunnlag for å utarbeide en egen aksjonsplan for samiske kyst-og fjordområder. Det er Regjeringens ansvar å sette av ressurser til dette arbeidet. Aksjonsplanen bør omfatte blant annet tiltak innen fiskerier, jordbruk, språk, kultur og utdanning, samt infrastruktur. Herunder nevnes spesielt:

- utvidelse av virkeområdet til Samisk utviklingsfond

- opprettelse av et eget virkeområde for samisk fiskeripolitikk bestående av alle kommuner i Finnmark fylke, kommunene Kvænangen, Nordreisa, Skjervøy, Lyngen Storfjord, Kåfjord, Karlsøy, Lavangen, Skånland, Balsfjord, Malangen, Salangen, Gratangen og den del av Ullsfjord som strekker seg inn i Tromsø kommunene i Troms fylke, og Evenes, Narvik, Ballangen, Tysfjord og Hamarøy kommuner i Nordland.
- opprettelse av et eget virkeområde for samisk landbrukspolitikk
- Lyngenfjorden og Tanafjorden som prøveprosjekt for lokalforvaltning av naturressursene
- utvidelse av virkeområdet til samelovens språkregler

4. NSR`s sametingsgruppe v/Berit Ranveig Nilssen fremmet følgende sak:

Sikring av sykepleierutdanningen ved samisk høgskole

Ved Samisk Høgskole, Kautokeino, er det planlagt en utdanning av sykepleiere over 3 år, noe som kan bety en vesentlig styrking av helsetjenesten for samer. Imidlertid er oppstart og gjennomføring av tilbudet i fare fordi det angivelig ikke finns midler til det. Det kan vi ikke akseptere. Sametinget henstiller Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet at det gjør alt det kan for å sikre oppstart og gjennomføring av den planlagte utdanningen. Om Departementet ikke kan løse saken, bør Sametingsrådet gå til Stortinget med den.

5. NSR`s gruppe ved Berit Ranveig Nilssen fremmet følgende sak:

Erstatningsordninger for tap av ødelagte bruk og tap av fangst som følge av sel- og russekrabbeplagen.

Dagens erstatningsordninger for selplagen fanger ikke opp de problemer som fiskere opplever i sjøsamiske områder. Dette skyldes at erstatningsbevilgningen som helhet er for liten, slik at bevilgningen er oppbrukt når vinter/vår garnfiske kommer i gang i begynnelsen av april. Dette medfører at sjøsamiske fiskere ikke får sin rettmessige del av erstatninga.

Russekrabbeinvasjonen medfører ytterligere skade i form av tap på bruk og fangst som igjen forringer det materielle grunnlaget for fiskerne.

Russekrabben bør i framtiden betraktes som en kjærkommen tilvekst til ressursgrunnlaget som igjen gir grunnlag for inntekt. Fangst og utnyttelse av denne bør tillates utover det som i dag fanges til forskningsformål.

NSR`s gruppe ber om at sametingsrådet snarest tar opp denne saka med fiskerimyndighetene.

6. Arbeiderpartiets sametingsgruppe ved Terje K. Haugen fremmet følgende sak:

Etterlønsordning for Sametingets heltidspolitikere.

Ut fra rettferdighets- og likhetshensyn bør Sametingets heltidspolitiker(e) komme inn under tilsvarende etterløns- og pensjonsordninger som politikere i andre sammenlignbare folkevalgte organer.

Sametingsrådet bes utrede dette og fremme saka for plenum.

7. AP`s sametingsgruppe v/Johan Mikkel Sara fremmet følgende sak:

Opposisjonens representasjon på møter på politisk nivå.

For at Sametinget skal kunne fungere etter hensikten, er det nødvendig at informasjonsflyten innad i Sametinget er best mulig. Dermed vil opposisjonen få en bedre mulighet til innsikt -også i saker som ikke direkte behandles i plenum. En annen åpenbar fordel er også at uødvendige misforståelser kan unngås.

Sametinget ser det som spesielt viktig at opposisjonen har direkte kjennskap til den kontakten tinget har med andre organer - særlig sentrale organer som regjering og Storting.

Denne kontakten foregår gjerne i form av møter med politikere i disse organene, etter møter på administrativt nivå. Når det i enkelte tilfeller har forekommet at opposisjonen har vært representert på slike møter, har det virka svært positivt.

Sametingets ledelse har også fra tid til annen møter med kommuner og fylkeskommuner. Når disse møtene avholdes i de enkelte sametingsvalkretsene, er det riktig og naturlig at sametingsrepresentantene fra vedkommende valgkrets også er representert. Av og til har dette også skjedd.

Sametinget finner også at denne praksisen bør formaliseres, og går inn for følgende for å bedre opposisjonenes arbeidsforhold.

1. Ved Sametingets politiske møter og konsultasjoner på politiske nivåer, med nasjonale myndigheter og internasjonale organer, bør opposisjonen være representert - forutsatt at Sametinget deltar med mer enn en representant. Særlig viktig i denne forbindelse anses møter med regjering og Storting.
2. Sametinget finner også at representantene fra vedkommende valgkrets bør delta på møter som Sametingsrådet holder med kommuner og fylkeskommuner i valgkretsen.

8. Senterpartiets sametingsgruppe ved Ingar Eira fremmet følgende sak:

Endring av grunnskolelovens paragraf 40 a.

I sametingsplan for 1994-1997, vedtatt av Sametinget 20.09.94 konstateres det på side 35 at Norge har forpliktet seg til å legge forholdene til rette for at samisk språk, kultur og samfunnsliv kan bevares og videreutvikles. På side 36 sier man videre at det er myndighetene som må påta seg ansvaret for at alle samiske barn får opplæringsmuligheter i foreldrenes og besteforeldrenes morsmål.

I strategidelen står det på side 49 følgende : " Sametinget vil arbeide for at alle samiske barn får opplæring i og/eller på samisk gjennom hele grunnskolen, og at det samiske innholdet i utdanningstilbudet oppgraderes. Samisk kultur og samiske fagemner må i større grad bli obligatoriske undervisningsemner for alle i det norske skoleverket". Videre står det på side 51 at alle samer må få tilbud om kostnadsfri opplæring i samisk språk. Det står også at Sametinget vil være en aktiv pådriver for at samer både innenfor og utenfor språkreglenes forvaltningsområde får det språktilbud som de rettmessige har krav på. Som et paradoks til dette, er samisk språkundervisning i grunnskolen utenfor "kjernemrådene" i dag nærmest basert på tilfeldigheter.

I tillegg til majoritetsbefolkningens generelle mangel på forståelse for samisk språkundervisning i grunnskolen, er mangelen på lærekrefter med samisk kompetanse med på å gjøre situasjonen komplett håpløs. Skolemyndighetene i disse områder synes også å slå seg til ro med "at når det ikke er lærere med samisk kompetanse å oppdrive, så er det ikke noe de kan gjøre med dette".

Ressursbruken for å oppfylle intensjonene med Samisk språkløvsyn synes også å medvirke til at samiske områder utenfor "språkløvsyns" virkeområde kommer på etterskudd. Sametinget er misfornøyd med denne situasjonen. Sametinget kan ikke akseptere en ordning som begrenser samiske barns muligheter for opplæring i sitt eget morsmål. Sametinget vil ha en ordning som er direkte forpliktende i forhold til nasjonalstatenes egne intensjoner om bevaring av samisk språk og kultur.

Med henvisning til det foranstående, krever Sametinget at grunnskolelovens paragraf 40a forandres, slik at samisk språkopplæring innføres som obligatorisk fag i grunnskolen i alle samiske områder. Sametingsrådet bes derfor å medvirke til at nødvendige prosess for dette kommer i gang.

9. Senterpartiets sametingsgruppe ved Peder A. Persen fremmet følgende sak:

Regjeringens håndtering av saken, "Tap av skolegang under krigen".

Sametinget er kjent med regjeringens vedtak i saken om "tapt skolegang under krigen". I Stortingets behandling av billighetserstatning i samme sak, ba et samlet Storting om at Regjeringen måtte nedsette et utvalg for å utrede saken og kartlegge omfanget, for til slutt å komme med forslag til løsning. Dette skulle tilsi at denne utredningen måtte tilbake til Stortinget for endelig behandling. Så har ikke skjedd. Sametinget krever derfor at Regjeringen trekker vedtaket tilbake, og at saken legges frem for Stortinget til behandling.

10. Senterpartiets Sametingsgruppe ved Ingar Eira fremmet følgende sak:

Fiskemottakssituasjonen i samiske områder.

I 1974 var det 64 konvensjonelle fiskemottaksanlegg i Finnmark. I 1993 var dette tallet redusert til 27. Denne reduksjonen har i hovedsak skjedd i de samiske områder, i fjordområdene. Denne utviklingen har skapt store problemer for befolkningens muligheter til å drive fiske i sine egne områder. Grunnet mangel på mottaksanlegg har fiskerne måttet transportere fisken sin lange veier for å få solgt den. Andre har igjen vært nødt til å søke til andre områder for å utøve sin næring.

Dersom dette skal fortsette stort lenger, er det bare et tidsspørsmål før vi får en uønsket endring i bosetningsmønsteret, med andre ord, en sentralisering. En slik indirekte tvungen sentralisering vil være katastrofal for den sjøsamiske befolkningen. Resultatet vil være at dagens sjøsamiske bosetningsområder vil forsvinne, og en viktig del av samekulturens dokumentasjonsgrunnlag likeså. For at den sjøsamiske befolkningen skal ha eksistensmuligheter i sine tradisjonelle områder, fremmes følgende forslag:

Sametinget ber Sametingsrådet oppnevne en arbeidsgruppe på 5 medlemmer som får i oppdrag å se på de ulike sidene omkring problemene med fiskemottakssituasjonen i de samiske bosetningsområdene, og hva som eventuelt kan gjøres for å bedre den.

11. Samegruppa ved Amund Eriksen fremmet følgende sak:

Reinpåkjørsler, NSB

Vår gruppe vil be Sametingsrådet engasjere seg i problematikken omkring påkjørsler av rein langs jernbanen. Nordlandsbanen går over lange strekninger gjennom områder som nyttes til beite for tamrein, og reinflokkene må også krysse banen under vandringene mellom sommer- og vinterbeite.

Hvert år blir et ikke ubetydelig antall rein påkjørt av tog og drept eller skadet. Reindriftsutøverne i området mener at NSB ikke tar nok hensyn til dyrene langs jernbanen. De peker både på fart (Spesielt Saltfjellet hevdes å være en fartsetappe for NSB), og manglende oppsporing og avliving av skadede dyr. Lokalpressen bringer med jevne mellomrom bilder av sterkt skadede dyr som "pines" i dagevis før de avlives eller dør.

Reindriftsutøverne mener at det er "håpløst" å diskutere med NSB lokalt. Jernbanen støtter seg til div. rettsavgjørelser bl.a. Høyesterettsdom av 6. mai 1978 som fritar NSB for objektivt ansvar (denne dommen avsagt under dissens).

Vår gruppe mener at situasjonen har endret seg vesentlig siden 1978. Vi viser til St.meld. nr 52, Grunnlovens § 110 A, ILO konvensjon nr. 169 osv.

Vi ber Sametingsrådet om å ta denne saken opp med myndighetene for å finne en løsning. Kanskje kan midler fra Reindriften utviklingsfond brukes for å gjenoppta saken ?

12. NSR v/Marianne Balto Henriksen fremmet følgende sak:

Lappekodisillen, eller tillegg til grensetraktaten mellom Norge og Sverige i 1751, er i brev fra Justisdepartementet av 07.03.95 til NSR fastslått som gjeldende lovtekst, også som intern norsk rett. Lappekodisillen har tidligere vært betraktet som suspendert og erstattet av Reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige.

Utifra forannevnte er det behov for at det foretas en politisk vurdering og juridisk fortolkning av hva Lappekodisillens bestemmelser kan bety i dagens samfunns sammenheng. Dette vil kunne føre til revidering av enkelte lover som vedrører samiske rettigheter og gi et bedre grunnlag for forhandlinger om innholdet i samekonvensjonen.

Eks: Grensehandel, jf. bl.a. Lappekodisillen § 28 om Utsjoksamenes rett til å drive handel på like vilkår med samene i Norge.

Vedtak:

Åsta Vangbergs forslag ble enstemmig fremmet som egen sak fredag 2. juni 1995 - som sak 25/95, de øvrige sakene ble enstemmig vedtatt oversendt Sametingsrådet til behandling.

SAK 20/95 FN'S URBEFOLKNINGSTIÅR - RAPPORT FRA UTVALGET FOR FN'S URBEFOLKNINGSTIÅR

Dokumenter:

- Rapport fra utvalget for FN's Internasjonale tiår for verdens urbefolkninger avgitt den 20.02.1995
- Rapport fra Idé og planleggingsseminar for den nasjonale gjennomføringen av FNs internasjonale ti-år for urbefolkninger, Kautokeino 20.06.1994
- FNs generalforsamlings vedtak i resolusjon 48/163.
- Sametinget i Norge, Sverige og Sameparlamentet i Finlands, fellesutspill i forbindelse med åpningen av urbefolkningstiåret.

Sametinget fattet følgende vedtak:

Ved å erklære 1995-2005 som internasjonalt tiår for urbefolkninger har FNs Generalforsamling uttrykt vilje til å sette urbefolkningspolitikken på den internasjonale dagsorden for en tiårs periode. Sametinget vil takke goodwill ambassadør og fredsprisvinner Rigoberta Menchú Tum for hennes iherdige insats for å få tiåret virkeliggjort.

Når FNs medlemsstater nå forplikter seg til å arbeide for å bedre urbefolkningenes livsvilkår, er det samtidig en stor utfordring også for urbefolkningene selv å gi tiåret et konkret innhold som kan gi resultater. Sametinget er innstilt på å ta de forpliktelser som ligger i dette.

Arbeidet innenfor FN har i en årrekke vært prioritert fra samisk hold. Et etterhvert konstruktivt og formalisert samarbeid med den norske regjeringen på dette feltet, har bidratt til dette. Ett av de konkrete resultatene av samarbeidet er rapporten fra det interdepartementale utvalget for FNs internasjonale tiår for urbefolkninger, der Sametinget var representert.

Sametinget vil her uttrykke sine hovedmål for tiåret og knytte dette opp mot nødvendige forutsetninger knyttet til rammebetingelsene for arbeidet med tiåret.

Sametingets mål for urbefolkningstiåret

Sametinget legger til grunn at FN-tiåret for urbefolkninger er en mulighet til å etablere internasjonale rammebetingelser for verdens urbefolkninger. Arbeidet knyttet til tiåret bør konsentreres om å utvikle nødvendige rettigheter for de enkelte folk som gir en fundamental rett til å utvikle sin kultur og sine samfunn på egne premisser. Tinget erkjenner at i denne sammenheng er samene kommet lenger enn urbefolkninger i andre land. Samtidig er det opplagt at internasjonale konvensjoner og avtaler også har bidratt konkret til at også samene som folk har funnet vern overfor sine respektive staters myndigheters politikk.

Det er naturlig at urbefolknings barn og ungdom får en sentral plass i FN-tiåret, slik at det bidraes til å skape trygge oppvekstvilkår for disse. Urbefolknings unge av i dag utsettes for press og signaler fra omverdenen som representerer en trussel mot egenart, livsanskuelse og identitet. Det er en stor utfordring å sikre barn og unge rett til opplæring og deltakelse i foreldrenes kulturarv.

Utvalget for FN-tiåret har formulert enkelte norske mål for de internasjonale aktivitetene i tiåret. Etter tingets oppfatning er målformuleringene for svak i forhold til de posisjoner Norge allerede har inntatt i arbeidet med utviklingen av internasjonale deklarasjoner og konvensjoner på dette området og bryter blant annet sterkt med den linje og de mål man nasjonalt har lagt seg på i samepolitikken. Sametinget vil uttrykke følgende mål for det internasjonale arbeidet:

I løpet av tiåret skal norske myndigheter i forpliktende samarbeid med Sametinget arbeide for å:

- anerkjenne og sikre urbefolkningens rettigheter, herunder det materielle grunnlaget for urbefolkningenes kultur.
- anerkjenne og sikre urbefolkningenes rett til selvbestemmelse
- etablere et forpliktende folkerettslig vern for verdens urbefolkninger
- utvikle og sikre grunnlaget for samarbeid mellom urbefolkninger på deres egne premisser
- sikre urbefolkningens barn og unge rettigheter som er nedfelt i FNs barnekonvensjon. Artikkel 30 fastslår urbefolkningens rettigheter til å nyte godt av egen kultur og benytte eget språk.

Eksempler på Konkrete tiltak i denne sammenheng er som utvalget nevner, arbeidet med å få vedtatt FNs erklæring om Urbefolkningers rettigheter, og det påfølgende arbeidet med en bindende konvensjon, og etableringen av et permanent forum for urbefolkninger innenfor FN.

Når det gjelder nasjonale mål og tiltak for tiåret, er Sametinget noe mer usikker på utvalgets forslag. Sammenhengen mellom FN-tiåret og den nasjonale samepolitikken eksisterer selvfølgelig, men bakgrunnen for at man skal frigjøre seg fra Sametingets, Stortingets, og regjeringens mål for utviklingen av samepolitikken er i beste fall uklar.

Etter Sametingets oppfatning bør et land som Norge kunne benytte tiåret til å utvikle en nasjonal modell for hvordan et funksjonelt urbefolkningsselvstyre kan etableres for å gi det internasjonale arbeidet et konkret innhold. Slik forholdet er i dag ser Norge ut til å bli hengende etter i sin politikk overfor samene i forhold til det som skjer i andre foregangsland som Australia, New Zealand, Canada og Danmark, når det gjelder urbefolkningssaker. Dette arbeidet vil samsvare mer med den målsetting Sametinget har satt for sitt arbeid med disse spørsmålene.

Målet for det nasjonale arbeidet med urbefolkningstiåret bør derfor være å:

- etablere et reelt samisk selvstyre, innenfor rammen av nasjonalstaten, basert på samenes egne krav til innflytelse over sitt folks framtid.

Sametinget registrerer at utvalgets mandat har vært å foreslå tiltak innenfor nåværende budsjettammer. Dette har i seg selv forhindret utvalget i å foreslå utgiftsøkninger. Til tross for dette må tinget bemerke at utvalgets forslag til hvordan initiativ og eventuelle prosjekter skal håndteres, ikke samsvarer med Sametingets rolle i disse spørsmålene. Dersom det er slik at de respektive departementer fortsatt skal tviholde på retten til å behandle enkeltinitiativ på dette saksområdet, parallellt med at Sametinget skal ha et overordnet ansvar for å prioritere, koordinere, og fremme samiske initiativ, vil man være med på å underminere hensikten og forutsetningen med hele Sametinget.

Det burde ikke være nødvendig å gjenta bakgrunnen for at Sametinget ble opprettet, samt formuleringene i sameloven når det gjelder tingets arbeidsområde og kravet til å bli hørt. Det påpekes riktignok at Sametinget skal være premissgiver og bidragsyter i denne sammenheng. Dette er etter tingets oppfatning alt for defensivt. Slik utvalgets fremstilling tilsier finnes det allerede i dag midler som vil bevilges til urbefolkningstiåret. Lite av dette kan karakteriseres som nye midler. Sametinget foreslår at departementene prioriterer ytterligere midler til tiltak i urbefolkningstiåret og overfører disse til Sametinget sammen med

eksisterende bevilgninger, med en nødvendig andel administrative ressurser. En slik løsning ville ivareta de hensyn man etter Sametingets oppfatning er forpliktet til å ta, og urbefolkningsprofilen er dermed ivarettatt.

SAK 21/95 SAMISK BIBLIOTEKTJENESTE - SÁMI SIERRABIBLIOTEHKA/ SAMISK SPESIALBIBLIOTEK MOT EN NY TID

Dokumenter:

- Samisk bibliotekteneste - SSB mot en ny tid - utredning av september 1994 (ikke vedlagt, tidligere sendt)
- Utskrift av møtebok i sak R 18/93 Plan for noen statlige bibliotektenester 1994-1999 - høring
- Brev av 28.04.94 fra Statens informasjonstjeneste (SI) vedr. samarbeid mellom Sametinget og SSB
- Vårt brev av 10.01.95 - høringsbrevet
- Uttalelse av 23.01.95 fra Universitetet i Tromsø, Universitetsbiblioteket
- Uttalelse av 30.01.95 fra Lavangen kommune, kulturutvalget
- Uttalelse av 17.02.95 fra Vest-Finnmark fylkesbibliotek
- Uttalelse av 30.01.95 fra Rana kommune, kulturstyret
- Uttalelse av 23.02.95 fra Troms fylkeskommune, Fylkesbiblioteket
- Uttalelse av 21.02.95 fra Sijti Jarngge / Samisk kultursenter
- Uttalelse av 27.02.95 fra Sámi sierrabibliotehka / Samisk spesialbibliotek
- Uttalelse av 27.02.95 fra Nordnorsk Kulturråd
- Uttalelse av 27.02.95 fra Riksbibliotektenesten
- Uttalelse av 22.02.95 fra Árran - Julevsáme guovdástak/lulesamisk senter
- Uttalelse av 28.02.95 fra Porsanger kommune
- Uttalelse av 28.02.95 fra Sámi Dáiddaráđđi / Samisk Kunstnerråd
- Uttalelse av 28.02.95 fra Sør-Trøndelag Fylkeskommune, Fylkesbiblioteket
- Uttalelse av 28.02.95 fra Gáivuona suohkan / Kåfjord kommune
- Uttalelse av 01.03.95 fra Lenvik kommune
- Uttalelse av 28.02.95 fra Unjárgga gielda / Nesseby kommune
- Uttalelse av 28.02.95 fra Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR)
- Uttalelse av 01.03.95 fra Nasjonalbibliotekavdelinga i Rana
- Uttalelse av 02.03.95 fra Universitetet i Tromsø
- Uttalelse av 01.03.95 fra Deanu gielda / Tana kommune
- Uttalelse av 03.03.95 fra Kárášjoga gielda / Karasjok kommune
- Uttalelse av 06.03.95 fra Sámiid Álbmotlihttu / Samenes Folkeforbund (SFF)
- Uttalelse av 10.03.95 fra Nordland fylkeskommune
- Uttalelse av 13.03.95 fra Oslo kommune, Deichmanske bibliotek
- Uttalelse av 13.05.95 fra Norsk Bibliotekforening (NBF)
- Uttalelse av 17.03.95 fra Sámiid Vuorká-Dávvirat / De samiske samlinger
- Uttalelse av 14.03.95 fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
- Uttalelse av 27.03.95 fra Sami oahpahusráđđi / Samisk utdanningsråd
- Uttalelse av 16.03.95 fra Nord-Trøndelag fylkesbibliotek
- Uttalelse av 13.02.95 fra Sør-Varanger bibliotek

Sametinget fattet følgende vedtak:

Det samiske folks rett til å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og samfunnsliv er slått fast i mange sammenhenger. Internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning er

retningsgivende for denne retten. I formidlingen av språk og kultur står det skrevne ord sterkt, og i den sammenhengen er tilgjengeligheten til samisk litteratur viktig, også i form av bibliotekjenester. Å gjøre samisk litteratur tilgjengelig og parallelt utvikle den samiske bibliotekjenesten vil utgjøre viktige verktøy for å videreføre samisk kulturarv og språk i det moderne samfunnet.

I St.meld. nr. 61 (1991-92) Kultur i tiden heter det bl.a:

"Lese- og skrivekunsten er selve nøkkelen til språket, grunnlaget for menneskelig kommunikasjon og handling. Boken er det sentrale redskap for språk, identitet, selvforståelse og handling. Bare mennesker som er trygge i sin egen identitet, og som kjenner sin kulturelle bakgrunn vil kunne være tilskrekkelig åpne for impulser utenfra."

I Sametingsplanen for perioden 1993 - 1997 har Sametinget uttalt følgende (jf. pkt. 4.8 Media, informasjon og litteratur):

"Informasjon innad i det samiske samfunnet, samt informasjon om samiske forhold utad er en vesentlig samfunnsoppgave. Det er viktig at informasjon og dokumentasjon om samiske forhold skjer på samiske premisser. I takt med utviklingen av det samiske samfunnet generelt, og spesielt i takt med styrking av samiske politiske organer, organisasjoner og institusjoner, er det av avgjørende betydning at informasjonskanalene er godt utbygd."

I den forbindelse er to relevante strategier formulert:

- Sametinget vil arbeide for etablering av en offentlig samisk informasjonstjeneste.
- For at samisk litteratur skal gjøres bedre tilgjengelig for alle, og særlig for den samiske allmennhet, må eksisterende bibliotek og de samiske bibliotekene få bygge ut sine samlinger." (jf. Sametingsplanen, pkt. 5.9, s. 56).

Sametinget vil i inneværende periode prioritere informasjon innad i det samiske samfunnet, dvs. informasjon fra Sametinget til den samiske befolkningen og omvendt (jf. Informasjonsstrategi for Sametinget). I den forbindelse er det en utfordring å bygge ut informasjonskanalene til den samiske befolkningen, og spesielt i forhold til den sør- og lulesamiske befolkningen. Utviklingen av samisk bibliotekjenestene må sees i sammenheng med Sametingets informasjonsstrategi.

Utgangspunktet for utredningsarbeidet var det økende behovet for en tilfredsstillende bibliotekjeneste overfor den samiske befolkningen. Den økende etterspørselen etter informasjon om samisk kultur og samiske samfunnsforhold både fra det samiske samfunnet, fra samfunnet forøvrig og fra andre land, dannet behovet for en mulig samordning mellom samisk bibliotek- og informasjonstjeneste. Det var også et ønske om at vilkårene for distribusjon og formidling av samisk litteratur skulle bli bedre. Til tross for at stillingen for samisk språk og litteratur generelt er inne i en positiv utvikling, og antall bøker på samisk blir større for hvert år, er det i store deler av det samiske bosettingsområdet vanskelig å få tak i bøkene. Mange steder er bibliotektilbudene dårlig utbygd, og samlingene av samiske bøker i folke- og skolebiblioteket er mangelfulle.

Sametingsrådet anbefalte i 1993 at et utvalg nedsettes for å utrede framtidig organisering av samisk bibliotekjeneste. Statens bibliotekilsyn nedsatte utvalget i august 1993.

Utvalget overleverte Sametingsrådet sin innstilling 6. desember 1994, hvorpå utredningen ble sendt på høring til berørte institusjoner og organisasjoner.

Sametinget er fornøyd med det omfattende arbeidet utvalget har utført. Utvalgets forslag legger et godt grunnlag for ny organisering av samisk bibliotek- og informasjonstjenester.

Utvalgets mandat og arbeid

Utvalgets mandat la opp til en omfattende utredning. Utvalget har i sin avgrensning av mandatet vurdert at samisk bibliotekjeneste på nordisk nivå ikke sorterer under utvalgets mandat, slik at spørsmålet om nordisk samarbeid bare er blitt overfladisk behandlet i utredningen. Mange høringsinstanser har beklaget dette. Utvalget har imidlertid foreslått at utredninger og prosjekter vedrørende samisk bibliotekjenester på nordisk nivå igangsettes, noe Sametinget støtter.

Utvalget har lagt hovedvekten av sitt arbeid på SSB's fremtidige rolle og Sametingets bibliotek- og informasjonstjeneste.

Forslag til ny organisering av samisk bibliotek- og informasjonstjenester

Når det gjelder SSB's målsetting, oppgaver og målgrupper vises til uttalelse fra styret for SSB:

"Styret er enig i at SSB er en sentral og viktig institusjon for folkebibliotekene. Men vi finner det ikke naturlig at målsetting, oppgaver og målgrupper knyttes så sterkt opp mot folkebiblioteksystemet. Det bør ikke settes et slikt skarpt mellom folke- og skolebibliotek på den ene siden og fag- og forskningsbibliotek på den andre når det gjelder SSB's ansvarsområde. SSB bør utvikles mot en institusjon som alle brukere med behov for samiske bibliotekjenester søker til, uansett om brukeren har et fag- og folkebibliotek som sitt "primærbibliotek" når hun/han presenterer sine ønsker. Forholdene må legges til rette for at fag- og forskningsbibliotek vurderes som SSB's sentrale målgrupper."

Sametinget gir sin tilslutning til dette synet fra styret for SSB. Sametinget vil i tillegg påpeke, på lik linje med styret for SSB og andre høringsinstanser, at SSB fortsatt må betjene alle samiske områder med spesialkompetanse på samiske bibliotekjenester, og ikke bare de seks kommunene innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Naturlig nok vil etterspørselen fra bibliotek og publikum i disse seks kommunene være størst, men det tilsier ikke at henvendelser fra andre områder ikke skal få tilgang til tjenesten.

Utvalgets forslag er at SSB skal politisk og organisatorisk høre inn under Sametinget. Biblioteket ledes av et styre oppnevnt av Sametinget, der staten har anledning til å foreslå ett medlem. SSB lokaliseres i Karasjok i samme lokaler som Sametinget.

Sametinget støtter utvalgets forslag om en fremtidig samlokalisering mellom Sametinget og SSB i det nye Sametingsbygget. Det vises forøvrig til sak 6/95 Sametingsbygg i Kárášjohka / Karasjok og rapport fra arbeidsgruppe desember 1994 "Sámedikki visti Kárášjogas - Sametingsbygg i Karasjok". Samlokaliseringen vil ikke bli en realitet før tidligst januar 1999, jf. fremdriftsplan, rapport "Sametingsbygg i Kárášjohka / Karasjok".

Sametinget støtter utvalgets forslag om at SSB overføres til Sametinget. Sametinget ser imidlertid behovet for en nærmere avklaring av den interne organiseringen mellom SSB og Sametinget. Dette gjelder bl.a hvordan SSB skal høre inn i Sametingsssystemet, organiseringen av informasjonstjenesten, arbeidsdeling, arbeidsgiverforhold etc. Det må nedsettes en arbeidsgruppe med representasjon fra SSB, Sametinget og andre naturlige samarbeidsparter som får i oppgave å fremme forslag til den interne organiseringen mellom SSB og Sametinget.

I tillegg må det vurderes å etablere samisk bibliotekstjeneste overfor den sør- og lulesamiske befolkningen i tilknytning til nye SSB (dvs. etter samlokaliseringen). Utredningen og høringsuttalelsene avdekker behov for særegne tiltak for sør- og lulesamene. I nært samarbeide med SSB opprettes egne bibliotek i sørsamisk og lulesamisk område. I forlengelsen av Sametingets informasjonstjeneste kan det være aktuelt å tilknytte Sametingets regionale informasjonssentra til disse "bibliotekavdelingene" for å betjene fortrinnsvis den samme målgruppe med informasjon fra Sametinget. Ovennevnte arbeidsgruppe får i oppgave å foreslå organiseringen av disse avdelingene/sentrene.

Parallelt med arbeidsgruppens arbeid igangsettes et 2-årig prosjekt for utvikling av modell for gjenfinning, produksjon og distribusjon av Sametingets dokumenter. Sametinget er ansvarlig for organisering og gjennomføring av prosjektet. Prosjektet igangsettes straks finansiering av prosjektet er avklart.

SSB vil inntil samlokaliseringen fortsette med å være en egen enhet i nåværende lokaler. Det er viktig at SSB gjøres bedre istand til å løse sine nåværende arbeidsoppgaver, og tilføres ressurser som står i forhold til oppgavene. Mange av utvalgets forslag vil kunne gjennomføres i forkant av samlokaliseringen med Sametinget. Dette gjelder oppgaver som samlingsoppbygging, tilknytning til datanettverk, styrke formidlings- og informasjonsarbeidet, formalisere samarbeid med naturlige samarbeidsparter, igangsetting av kursprogram for bibliotekansatte, forfatterturneer etc. Imidlertid er SSB avhengig av at nye økonomiske ressurser tilføres biblioteket.

Sametinget forutsetter at følgende vilkår oppfylles i forkant av myndighetsoverføringen til Sametinget:

- Det formelle grunnlaget for myndighetsoverføringen må være klarlagt, dvs. at SSB må omgjøres til en ren statsinstitusjon med stillingshjemler.
- SSB må oppgraderes. SSB tilføres de nødvendige ressursene for å løse sine nåværende og foreslåtte arbeidsoppgaver.
- Det igangsettes en organisasjonsutviklingsprosess mellom Sametinget, SSB og andre naturlige samarbeidsparter for definering av den interne organiseringen mellom SSB og Sametinget

SAK 22/95 INFORMASJONSSTRATEGI FOR SAMETINGET

Dokumenter:

- Informasjonsstrategi for Sametinget
- Brev av 22.10.92 fra Kommunaldepartementet
- Brev av 13.12.93 til Kommunal- og administrasjonsdepartementet, søknad om midler

- Brev av 20.07.94 fra Kommunal- og administrasjonsdepartementet, svar på søknad
- Referat fra møtet 06.01.93, mellom Sametinget og Kommunal- og administrasjonsdepartementet om urbefolkningsåret
- Brev av 30.03.93 fra Kommunal- og administrasjonsdepartementet, referat fra møte om gjennomføringen av urbefolkningsåret
- Samarbeidsavtale av 06.06.94, mellom Statens informasjonstjeneste og Sametinget
- Prosjektplan av 09.09.94
- Resultatene fra presseklippundersøkelsen og telefonregistreringen
- Brev av 16.11.94 fra Kommunal- og administrasjonsdepartementet, resultat fra telefonregistreringen
- Norsk Gallup Institutt A/S rapport, tidligere sendt
- Kommentar til Gallup's rapport av 16.01.95, fra Statens informasjonstjeneste,
- Brev av 17.03.95 til underliggende råd, om informasjonsstrategien
- Brev av 21.03.95 fra Samisk kulturminneråd
- Brev av 23.03.95 fra Samisk språkråd
- Sametingets rapport av 01.03.95 til Kommunal- og administrasjonsdepartementet, bruken av midlene

Sametinget fattet følgende vedtak:

Politikk har å gjøre med problemløsning på samfunnsnivå. Informasjonspolitikken dreier seg om spredning av kunnskap og informasjon i samfunnet, å sikre enkeltmenneskets rett til å gi uttrykk for sine meninger og til å få informasjon som er relevant. Sametinget har som samenes folkevalgte organ plikt til å føre en slik politikk overfor sine velgere. Det samiske demokratiet forutsetter en viss mengde samfunnsinformasjon fordelt likelig, slik at den enkelte same har en rimelig sjanse til å holde seg orientert og til å delta i den politiske debatten.

Informasjon er ikke bare en plikt, men også en ressurs. I et demokratisk samfunn er det nødvendig å bruke informasjon og kommunikasjon for å sikre velgernes støtte i gjennomføringen av politiske vedtak. Sametinget ser på aktiv og planlagt informasjon som et viktig virkemiddel i arbeidet med å nå Sametingets mål.

En bør i størst mulig grad skille mellom ren faktainformasjon og informasjon som bygger på politiske vurderinger.

Informasjonsstrategi for Sametinget danner grunnlaget for en kontinuerlig planlegging av Sametingets informasjonsvirksomhet. Effektiv offentlig informasjon krever kontinuitet i planleggingen, fordi samfunnet er i stadig forandring, og nye utfordringer kan avløse gamle. I informasjonsstrategien er overordnede mål og prinsipper formulert og målgrupper definert, og disse momentene angir retningen for det fremtidige informasjonsarbeidet på alle nivå i virksomheten. Intensjonen er å komme fram til en enhetlig informasjonspolitikken som kan bidra til å oppfylle Sametingets mål.

HOVEDMÅLGRUPPER

Hovedmålgruppene er samer i de ulike samiske språkgrupper og norsktalende samer, både de som er skrevet inn i manntallet og de som ikke er det, samt nordmenn i hele det samiske området. I *Informasjonsstrategi for Sametinget* står det

" Antallet målgrupper tilsier at en må prioritere hvilke målgrupper en bør satse på i første omgang. Utfra Sametingets hovedmål og hovedutfordringene peker samene seg klart ut som hovedmålgruppen. Sametingets informasjon skal være med på å styrke det samiske demokratiet ved at samene får vite om saker som kan berøre dem og dermed vil de kunne påvirke eventuelle vedtak. Alle samer, både de som er registrert i samemanttallet og de som ikke er det, må anses å være like viktige i arbeidet med å styrke det samiske demokratiet. " (s. 18)

Videre står det

"Den norske befolkningen i de samiske områdene er en viktig målgruppe for økning av den allmenne anerkjennelsen av rettigheter for samer og Sametingets eksistens. Positiv holdning i nærsamfunnet er av stor betydning for samisk selvfølelse og vedkjenning av egen identitet." (s. 19)

I det videre arbeidet med å lage handlingsplaner vil det bli tatt hensyn til de andre målgruppene. Dessuten vil resultatene av arbeidet med å nå hovedmålgruppene og å møte hovedutfordringene også komme disse til gode.

PRINSIPPENE FOR SAMETINGETS INFORMASJONSVIRKSOMHET

Helhetsprinsippet

All informasjon som gis fra et statlig organ skal i størst mulig grad samordnes slik at den framstår som helhetlig for mottakeren. Det må være samspill på tvers av forvaltningsnivåer og -sektorer.

Kommunikasjonsprinsippet

Myndighet og allmennhet veksler i rollene som sendere, mottakere og initiativtakere i kommunikasjonsprosessen. Hver part trenes i å lytte til den andre og forsøker å sette seg inn i den andres problem og synspunkter. Prinsippet er angitt mer som et ideal en kan strekke seg etter enn som en reell mulighet.

Informasjon er et lederansvar

Ledelsen er ansvarlig for at informasjon blir brukt på en profesjonell og etisk forsvarlig måte i virksomhetens arbeid. Det er et viktig lederansvar å se alle virkemidler i sammenheng, og sørge for at informasjon er en del av virksomhetens planer, og at informasjon blir prioritert i budsjettssammenheng.

Aktiv informasjon

Informasjonsvirksomheten skal være aktiv og offensiv. Det betyr bl.a. å ligge i forkant og ikke vente med å informere til de som trenger informasjonen etterspør den. Aktiv informasjon er målrettet, og planlagt etter en grundig analyse av problemområdet.

Informasjon på samisk og norsk

Et informasjonstilbud må rekke ut til hele den samiske befolkning. Informasjon må nå frem til de ulike samiske språkgrupper og til norsktalende samer slik at alle i det samiske samfunnet skal kunne delta i det samiske samfunnet på mest mulig like vilkår.

Skriftlig informasjon skal være på samisk og norsk i hht. Sametingets vedtak om regler for bruk av samisk i Sametinget i sak 25/92.

Muntlig informasjon

Mange samer kan verken lese eller skrive sitt eget språk, og behersker heller ikke norsk godt nok til å kunne ha noe nytte av informasjon på norsk. Sametinget bør derfor velge muntlig informasjon i de tilfeller det er mulig.

HOVEDUTFORDRINGENE FOR SAMETINGETS INFORMASJONSVIRKSOMHET

Med utgangspunkt i Sametingets målstruktur, vil hovedutfordringene for tingets informasjonsvirksomhet være:

- **å sørge for at den samiske befolkning er godt informert om saker som særlig berører dem**
- **å synliggjøre Sametinget både overfor den samiske befolkning og i det øvrige samfunn**
- **å bidra til å øke anerkjennelsen av Sametinget og vekke interessen for politisk deltaking og innflytelse**
- **å synliggjøre samenes rettigheter i hht lover og internasjonale avtaler**

STRATEGIENE FOR SAMETINGETS INFORMASJONSVIRKSOMHET

1) Etablering av en offentlig samisk informasjonstjeneste

I denne første overordnede informasjonsstrategien er første prioritet å legge forholdene til rette for å etablere en offentlig samisk informasjonstjeneste ved Sametingets hovedadministrasjon. Etablering av en slik informasjonstjeneste vil være med på å sikre at informasjon som formidles om Sametinget og samiske forhold skjer på samiske premisser. Det må avsettes midler til å ruste opp informasjonsvirksomheten med særlig hensyn til kompetanse og informasjonsmateriale, for å sikre effektiv og god informasjon. Når denne informasjonstjenesten er realisert, opprettes det satelitter av denne tjenesten i sør- og lulesamiske områder, samt i Oslo.

2) Etablering av en samisk nasjonalbibliotekstjeneste

Dette arbeidet er nærmere omtalt i sak 19/95.

3) Planlagt bruk av videreinformatører og andre informasjonskanaler

Det er av stor betydning at Sametinget bruker tilgjengelig informasjonskanaler godt. Media er i dag den viktigste informasjonskanalen for Sametinget. Å bruke de mer planlagt vil være en vesentlig informasjonsstrategi. Det er viktig at informasjon og dokumentasjon om samiske forhold skjer på samiske premisser og i takt med utviklingen generelt i det samiske samfunnet og utenfor. Helt avgjørende for den samiske samfunnsutviklingen er et godt utbygd mediatilbud. Det er helt nødvendig at samiske TV sendinger kommer i faste former og daglige sendinger med nyheter. TV er det eneste media hvor du kan formidle to språk på samme tid. I dagens samfunn har billedmediene en enorm påvirkningskraft, spesielt gjelder det barn og ungdom. Samiske radiosendinger og avistilbud må viderutvikles. Spesielt fokus bør settes på lulesamisk og sørsamisk. Sterkere satsning på Sametingets representanter og

utnytte eksisterende kontaktnett med de samiske organisasjonene, institusjonene og sentre er også viktige deler av denne strategien.

4) Kortsiktig og langsiktig plan for informasjonsvirksomheten fram til 1998

Kapittel 9 i *Informasjonsstrategi for Sametinget* angir følgende handlingsplan på kort sikt, dvs til 30. mai 1996:

- Øremerking av **midler til informasjonsvirksomheten** i budsjettet. Dette vil gjøre det enklere å planlegge konkrete tiltak.
- Organisering av den **offentlige samiske informasjonstjenesten**. I dette arbeidet inngår vurdering av forslagene i utredningen om samisk bibliotekjeneste.
- Det er viktig at alle ansatte erkjenner nytteverdien av informasjon som virkemiddel og har kunnskaper om hvordan media arbeider, og hvordan en skal forholde seg til disse og andre etterspørrere av informasjon om Sametinget og samiske forhold. Det er derfor nødvendig med **informasjonsopplæring** av de ansatte.
- God intern informasjon er en forutsetning for at medarbeiderne skal kunne gjøre en god jobb. For å sikre effektiv service og løpende informasjon er det nødvendig å utarbeide **rutiner for den interne informasjonen og fordeling av oppgaver og ansvar**.
- Med økt satsing på informasjon som virkemiddel må det påregnes også økt etterspørsel fra alle målgruppene om informasjon. Det er derfor viktig å **utvikle grunnleggende materiell**. Materialet må også oversettes til andre språk.
- **Utarbeiding av felles grafisk profil og en egen logo** vil være viktige ledd i å profilere Sametinget positivt.
- **I tillegg må det utarbeides materiale som er rettet mot prioriterte målgrupper; samer og ikke-samer i de samiske områdene**. Materialet er foredrag m/ transparenter som ansatte, representanter og andre videreinformatører kan bruke overfor de prioriterte målgruppene, og informasjonsavis/nyhetsbrev som vil gi løpende og oppdatert informasjon til hovedmålgruppene.
- **Å etablere et planlagt samarbeid med media** er nødvendig for å kunne bruke de målrettet.
- En effektiv bruk av media betinger at Sametinget har kompetanse om deres arbeidsforhold, arbeidsmåter og de krav de stiller til profesjonalitet fra sine samarbeidspartnere. **Opplæring av ansatte, administrative ledelse og representantene** er nødvendig.

I handlingsplan på lang sikt, 30. mai 1996 - 31. desember 1997, inngår:

- **Etablering av en offentlig samisk informasjonstjeneste**. Dette er en fortsettelse av arbeidet som er påbegynt i den kortsiktige handlingsplanen. Etableringen er avhengig av at det stilles ressurser til disposisjon. Planleggingen av de regionale informasjonssentre tilknyttet Sametingets sentrale informasjonstjeneste inngår i dette arbeidet.

- **Utarbeiding av en valginformasjonsplan.** Dette bør være et samarbeidsprosjekt med KAD, og evt. Kommunalopplæringen. I denne planen må en også ta hensyn til vurderingene i Valgordningsutvalgets innstilling om reglene for sametingsvalg og gjennomføringen av valget.
- **Utgivelse av Sametingets informasjonsavis/nyhetsbrev.** Sametingets informasjonsavis/nyhetsbrev bør utgis i løpet av 1996. Det er vanskelig å beregne utgiftene nøyaktig før planleggingen er ferdig. Kostnadene avhenger av hvem som står for artikkelskriving og trykking av opplaget, og hvor mange ganger avisen/brevet utgis i året og sist, men ikke minst av distribusjonen.
- **Produksjon av informasjonsmaterieill tilpasset de ulike målgruppene.** I dette tiltaket skal en utvikle materiale tilpasset barn og ungdom, idet disse målgruppene ikke nåes spesielt godt gjennom tiltakene i den kortsiktige handlingsplanen. Sametingets underliggende råd skal produsere informasjonsmateriale der de opplyser sine "brukere" om sin virksomhet.
- **Utvikling av nye og bedre nyttegjørelse av eksisterende informasjonskanaler.** En må satse på bevisst og planlagt samarbeid med aktuelle institusjoner, organer og organisasjoner.
- **Økning av ressursene til informasjonsvirksomheten personalmessig.** Realisering av planene og prosjektene innebærer at det er nødvendig å på sikt prioritere midler til informasjon i form av stillinger m.m.

Sametinget er, i likhet med øvrig offentlig forvaltning, ingen statisk virksomhet, men i stadig utvikling. Den overordnede informasjonstrategien bør være i takt med denne utviklingen. Ved hvert nytt sameting revideres den overordnede informasjonstrategien. Detaljerte og konkrete tiltak må iverksettes på bakgrunn av den overordnede informasjonstrategien. Disse skal utformes og vurderes årlig i forhold til den løpende virksomheten, og være innenfor de årlige budsjettene innenfor hver sektor. Tiltakene evalueres etter hver periode, for å dra bedre nytte av erfaringene.

Sametinget vil til slutt påpeke at selv om Sametinget nå vil etablere en offentlig samisk informasjonstjeneste, så vil ikke dette fritta offentlige etater fra deres informasjonsplikt overfor den samiske befolkning, eller deres naturlige ansvar for å informere om samiske forhold.

SAK 23/95 FYLKESPLANARBEIDET FOR PLANPERIODEN 1996-99

Dokumenter:

- Sametingsplan 1994-97
- Rundskriv T-1/94 fra Miljøverndepartementet - Nasjonale mål for fylkes - og kommuneplanlegginga, og opplegget av fylkesplanlegginga 1996-99

Sametinget fattet følgende vedtak:

1. Innledning

Sametinget har tidligere signalisert aktiv deltagelse i fylkeskommunenes utarbeidelse av fylkesplaner. For planperioden 1996-99 vil tinget vise til forhold som fylkeskommune bør forholde seg til i fylkesplanprosessen, samt konkrete merknader til fylkeskommunens høringsdokumenter. I tillegg til å være myntet på fylkesplanarbeidet vil foreliggende beskrivelse således også være av betydning for fylkeskommunens virksomhet forøvrig.

Fylkeskommunens utkast til fylkesplaner beskriver brede sider av regionenes aktiviteter og ønsket utvikling innen de fleste samfunnsområder. Selv om innholdet i fylkesplanene i sin helhet er interessant og viktig, finner Sametinget hovedsaklig å måtte begrense sin uttalelse til de deler som synes å være vesentlig for Sametinget og den samiske befolkningen.

Sametinget er spesielt oppmerksom på den sentraliserings og stordriftstanken som i mange sammenhenger synes å prege samfunnsutviklingen. Det samiske samfunn har alltid, både bosetnings-, næringsmessig og kulturelt, vært tuftet på et helt annet verdigrunnlag. Sametinget vil derfor advare fylkeskommunen mot å skjule ukritisk til denne ideologien. En samfunnsutvikling på dette fundament vil etter Sametingets syn være i strid med de overordnede målsetninger som nasjonalstaten har forpliktet seg gjennom sameloven, og sin ratifikasjon av ILO-konvensjonen.

2. Sametinget som premissleverandør

Sametinget er et redskap som blant annet skal bidra til å styrke samenes politiske stilling og til en rettferdig behandling av det samiske mindretall. I Stortingsmeldingen om norsk samepolitikk legger Regjeringen vekt på at samepolitikken i størst mulig grad er basert på samenes egne premisser;

"I denne politikken vil Sametinget, som samisk folkevalgt organ, være den viktigste premissgiveren" (jf. St.meld nr. 52 (1992-93)).

Det er Sametinget som skal ha den førende rollen i den politiske utviklingen av samenes framtid. Det er Sametingets ansvar å sørge for at grunnlovsparagrafen om samenes rettstilling og samelovens målsetting gis et positivt framtidsrettet innhold. Men dette ansvaret hviler naturligvis ikke på Sametinget alene. Ansvaret tilknyttes også øvrige organer som omfatter samiske bosettingsområder og samiske interesser generelt. Dette både ut fra organenes geografiske og funksjonelle dimensjon.

3. Samiske spørsmål på fylkesplan

Sameloven § 2-2 oppfordrer andre offentlige organer å gi Sametinget anledning til å uttale seg før de treffer avgjørelser i saker på Sametingets arbeidsområde. Bestemmelsen retter seg mot offentlige organer på sentralt, regionalt og lokalt nivå.

På denne bakgrunn vil Sametinget sterkt framheve fylkeskommunens ansvar for samfunnsutviklingen i samiske områder. Samene er en del av fylkets befolkning. Dette innebærer å tilrettelegge for en samisk samfunnspolitikk i vid forstand der det også tas hensyn til regionale samiske variasjoner.

Sametinget vil i denne forbindelse vise til Kgl. res. i forbindelse med Fylkesplan for Troms og Nordland for perioden 1992-95, hvor Regjeringen gir utdypende merknader til planene:

"Regjeringen ser det som viktig at fylkesplanen har som mål å sikre grunnlaget for bevaring å og utøving av samisk kultur og næringsutøvelse. Den samiske kulturen

bygger i stor grad på utnyttningen av naturressursene, og den samiske folkegruppen må sikres muligheter for å opprettholde kulturgrunnlaget. I dette arbeidet er det viktig at fylkeskommunen samarbeider med Sametinget."

Dette ansvaret innebærer også etter Sametingets syn å ivareta bestemmelsene i Grunnlovens § 110 A, Sameloven og internasjonale bestemmelser som FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, art. 27, ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater, Agenda 21, kap. 26 om anerkjennelse og styrking av urbefolkninger og deres samfunn, og Lappekodisillen fra 1751. Fylkeskommunene har dermed også en politisk og moralsk forpliktelse å legge forholdene tilrette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk sin kultur og sitt samfunnsliv.

Det anses videre naturlig at fylkeskommunen selv spiller en sentral rolle for gjennomføring av samepolitiske tiltak. Dette betinger regional og lokal kompetanse om samiske forhold innen eget geografiske område. Sametinget forutsetter at fylkeskommunene aktivt ser til at slik kompetanse opparbeides.

4. Forholdet mellom nasjonale mål, samepolitiske målsettinger og internasjonale folkerettslige regler

Sameparagrafen i Grunnloven og sameloven har medført nye rammebetingelser for arbeidet med samiske spørsmål i Norge. Etter dette har statsmyndighetenes samepolitikk tatt utgangspunkt i at samene er en etnisk minoritet og eget folk, men samtidig også borgere av dette landet.

Etter Stortingets vedtak av grunnlovsparagrafen og sameloven, har Norge ratifisert ILO-konvensjon nr. 169 Om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater. Konvensjonen gjelder for samene. Fra da av ble det prinsipielle grunnlaget for statsmyndighetenes samepolitikk utvidet til også å anse samene som en urbefolkning. St.meld. nr. 52 (1992-93) anerkjenner at Staten Norge er dannet på territoriene til to folk - samer og nordmenn. Sametinget vil derfor fremheve nødvendigheten av at offentlig forvaltning på alle nivåer er oppdatert i statens forpliktelser overfor samene som urfolk. Dette er et forhold som også bør avspeiles i fylkesplanarbeidet.

Sametinget vil på denne bakgrunn uttale at det nå bør utformes helt eksplisitte nasjonale mål for samiske spørsmål til det framtidige fylkesplanarbeidet. Disse bør på linje med øvrige nasjonale mål klargjøres som grunnlag for fylkesplanene (jf. Miljøverndepartementets rundskriv T 1/94). I tillegg vil Sametinget peke på behovet for klarere rutiner for tilbakerapportering av nådde mål og gjennomføring av samiske tiltak i de enkelte fylkene. Dette bør knyttes til fylkesplanmeldingene slik at de statlige myndigheter og Sametinget gis høve til å komme med sine merknader.

5. Ivaretagelse av samiske interesser i fylkeskommunen

Nordland fylkeskommune var først ute med å ansette en konsulent med ansvar for samiske saker på administrativt nivå. Finnmark og Troms fylke har etterhvert fulgt opp dette. Nordland fylkeskommune var også den første fylkeskommunen som etablerte en egen samisk nemd for å ivareta samiske saker i fylket. Troms fylkeskommune har nå også vedtatt å etablere en lignende ordning.

Sametinget mener at fylkene Finnmark, Troms, Trøndelagsfylkene og Hedmark må opprette samiske utvalg i likhet med det Nordland Fylkeskommune har gjort. Disse utvalgene må

legges under rådmannsetaten og være representative for den samiske befolkningen. Også Trøndelagsfylkene og Hedmark må få samekonsulenter i likhet med Nordland, Troms og Finnmark.

For å øke fylkeskommunes egen kompetanse i samisk og om samisk kultur, språk og samfunnsliv vil følgende strategier være nyttige:

- Betrakte kunnskap om samiske kultur, språk og samfunnsliv som tilleggskvalifikasjoner ved ansettelse i alle fylkeskommunale stillinger
- Gi opplæring i samisk skriftlig for ansatte som er samisktalende
- Gi innføring i samisk språk, kultur og samfunnsliv for ansatte
- Sette av ressurser til å utvikle samarbeidet med Sametinget

Nordland fylkeskommune har funnet det nødvendig å utarbeide en egen handlingsplan for samisk politikk. Denne handlingsplanen som i og for seg er utarbeidet etter en viktig prosess i fylket, er lagt til grunn i utarbeidelsen av foreliggende høringsutkast til fylkesplan. Sametinget ser positivt på en slik grundig behandling av samiske saker i fylkeskommunen. Denne prosessen vil kunne stå som et eksempel for andre fylkeskommuner i plansammenheng. For Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark fylkeskommuner, er det en utfordring å utarbeide en felles handlingsplan for samisk politikk i disse fylkene. Innenfor fylkesgrensene til Oslo og Akershus fylkeskommuner bor en stor andel samer. Disse har samme planleggingsplikt som andre fylkeskommuner til å synliggjøre og konkretisere mål for gjennomføring av tiltak for ivaretagelse av samenes interesser i fylkeskommunen.

6. Sametingets plansystem - mål, utfordringer og strategier.

Sametingets plansystem

Sametinget har i sametingsplanen 1994-1997 som overordnet mål "*Kulturell kontinuitet med grunnlag i samenes status og rettigheter som folk og urbefolkning*". Et av tingets hovedmål som har direkte relevans i Sametingets rolle overfor fylkeskommunene er: *Samisk innflytelse i organer på nasjonalt, nordisk og internasjonalt plan*". Videre er målstrukturen brutt ned i delmål. Et av disse målene er at "*Myndigheter, organer og institusjoner skal ha godt kunnskapsgrunnlag for sin behandling av samiske spørsmål*". Sametingsplanen vil være et godt grunnlag for fylkeskommunenes arbeid med fylkesplanen, og et sentralt dokument for fylkeskommunenes øvrige virksomhet.

Grunnlaget for en langsiktig nærings- og samfunnsutvikling

Grunnlaget for en langsiktig nærings- og samfunnsutvikling i samiske områder er at utnyttelsen av naturressursene ikke overskrider naturens bæreevne. Sametingets grunnsyn med hensyn til utnyttelse av fornybare naturressurser bygger på det bærekraftige prinsipp, nedarvet gjennom vår historie og som innebærer at høsting kun skjer ut av det overskudd naturen selv klarer å produsere. Den overordnede strategien for nærings- og samfunnsutviklingen i de samiske områder har stort sett tatt utgangspunkt i at disse utgjør distriktspolitiske norske utkanter. Som Sametinget tidligere har vist til bør strategien nå legges om til at de samiske områder utgjør samiske sentra der det kreves ekstraordinære tiltak. Dette er en klar utfordring for fylkeskommunene i sine drøftelser av eventuelle beslutninger om senterstruktur og bygdeutvikling i fylkesplanene. Sametinget anbefaler en tosidig strategi m.h.t. offentlige tjenester og infrastruktur i forhold til den samiske befolkningen. Dels må samiske forhold integreres og innpasses i de ordinære offentlige

tjenestetilbud. Dels er det nødvendig å satse på særlige samiske infrastrukturtiltak med utgangspunkt i samenes egne spesifikke behov og ønsker.

En utvikling av det samiske samfunn som helhet betinger at det aksepteres at de verdier det samiske samfunn representerer, har sin samfunnsmessige egenverdi. Å styrke de samiske lokalsamfunn på et samisk fundament, betinger at samiske kulturfaktorer og samisk kulturkompetanse blir ansett som noe positivt. Samiske ferdigheter må tas vare på og utvikles utfra helhetstenkning i videste forstand, men også ut fra de regionale kulturelle variasjonene som det samiske samfunn består av. I all planlegging for utvikling har det vært lagt vekt på næringsliv og utvikling av arbeidsplasser, mens det har vært lagt mindre vekt på å ivareta lokale tradisjoner, utvikle tilhørighet og stolthet av sin heimlass.

Sametinget mener at et overordnet mål for regionalpolitikken i samiske områder må være å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret, og sikre likeverdige levekår med landet forøvrig. Fylkeskommunale virkemidler som rettes inn overfor samisk nærings- og samfunnsliv, må ta hensyn til lokale forutsetninger sett i et mer langsiktig kultur-, nærings- og miljømessig perspektiv.

Reindriftsnæringen

Sametinget har som hovedmål å utvikle en bærekraftig reindriftsnæring, både i økonomisk og økologisk forstand. Dette forutsetter en forsvarlig utnyttelse av beiteressursene slik at produksjonsgrunnlaget ikke blir svekket. Det er viktig at den enkelte utøver i næringen sikres et akseptabelt utkomme. Sametinget har tidligere slått fast at det er en hovedmålsetting å sikre reindriftens arealer og rettigheter. En god produktivitet og inntjeningssevne forutsetter at næringen får vern og aksept for de rettigheter den er avhengig av. Inngrep og virksomhet fra ulike sektorer har i moderne tid lagt betydelige hindringer i veien for å skape en bærekraftig næring. Annen virksomhet som enten er blitt betraktet som mer samfunnsnyttig eller nødvendig, har hindret reindriften selv i å organisere sin næring slik den helst har villet.

Det er en utfordring for fylkeskommunene å ivareta reindriftens interesser i fylkets arealplanlegging. Dette i henhold til det overordnede samepolitiske ansvar. Det er også meget viktig med interkommunalt samarbeide slik at reindriftens næringstilpassing og infrastruktur sikres.

I tillegg til å være et rent næringsmessig foretak, har reindriften alltid spilt en viktig rolle som kulturbærer. Reindriftens stilling som kulturfaktor er så sentral at en svekkelse av næringen vil ramme det samiske kultursamfunn såvel språklig som identitetsmessig. Spesielt i områder med spredt samisk bosetting, f.eks. i sørsamiske områder, vil en svekkelse av reindriften bety ytterligere undergraving av den samiske kultur- og yringsform. Sikring av det materielle grunnlaget er den beste forutsetning for å kunne drive kulturvern. Det må gjennomføres nødvendige tiltak for å oppnå målsettingen om en økonomisk og økologisk bærekraftig reindriftsnæring, samtidig som rettsgrunnlaget sikres. Det er naturlig at Sametinget innehar et overordnet samfunnspolitisk ansvar for utviklingen innen næringen.

Landbruket

Landbruk er en sentral samisk primærnæring, og en viktig komponent i tradisjonell kombinasjonsdrift. Småskala- og kombinasjonsbruk danner et materielt grunnlag for bosettingen i samiske områder. Sametinget vil påpeke betydningen av en samlet distrikts- og landbrukspolitikk som bidrar til utvikling av levedyktige distrikter, bygdesamfunn og

primærmæringer. Klima og naturbetingelsene i nord er av en art som fordrer ekstraordinære tiltak. Det er nødvendig å styrke det generelle inntektsgrunnlaget for næringen ved særlige støtteordninger.

Sametinget er i ferd med å gjennomføre et utredningsarbeid om samisk jordbruk. Dette skal munne ut i en samisk jordbruksplan som ferdigstilles i løpet av 1995. Planen vil ventelig foreslå tildels betydelige endringer av rammene for å drive jordbruk i samiske områder. Resultatet av utredningsarbeidet vil således kunne for enkelte områder få betydelige konsekvenser, og dermed også av betydning for fylkeskommunenes virksomhet. I utredningen vil også Sametingets rolle i landbrukspolitikken bli drøftet.

Sametinget vil fremheve følgende mål for landbrukspolitikken i samiske områder:

- Landbruket må bidra til å oppnå målsettingen om et desentralisert bosettingsmønster i samiske bosetningsområder.
- Det må skapes ny og lønnsom næringsaktivitet i bygdene gjennom aktiv mobilisering av bygdens naturgitte, menneskelige og kulturelle ressurser.
- Innsatsen må økes for å legge til rette for en produksjon som dekker behovet for de landbruksprodukter det er naturlig grunnlag for å produsere i de samiske bosettingsområder.
- Det må sikres en levedyktig og konkurransedyktig næringsmiddelindustri for landbruket i de samiske bosetningsområdene.

Fiskerispørsmål

I moderne tid, og spesielt de siste 20 år, har en sett en utvikling der høsting og verdiskapning basert på Barentshavets ressurser er overført til aktører utenfor samiske områder. Den norske fiskeripolitikken har gjennom tidene ført til en utarming av de sjøsamiske bosettingsområdene. Konsekvensen av dette er at folk bosatt i mindre fjord- og kystsamfunn ikke har anledning til i tilstrekkelig grad å høste av de nære ressursene. Resultatet har vært utarming og fraflytting.

Sametingets syn i fiskerispørsmål er å skaffe forutsetninger for et bedre fremtidig vern av fiske som materielt grunnlag for samisk bosetting. Fiske må på linje med de andre samiske primærmæringer kunne danne et sikkert og godt grunnlag for inntekt og sysselsetting i tradisjonelle samiske områder.

Sametinget har fått utført en utredning om "Samiske fiskerier mot år 2000". Her blir det bl.a. foreslått etablering av et virkeområde for samisk fiskeripolitikk i de nordlige områder av landet samt en rekke tiltak i henhold til internasjonale folkerettslige regler. Videre er Samisk fiskeritutvalg nedsatt av Fiskeridepartementet, i ferd med å avslutte sitt utredningsarbeid. Også her vil det ventelig bli foreslått endringer av norsk fiskeripolitikk, spesielt rettet mot kyst og fjordfiske. Sametinget forventer at myndighetene følger opp konstruktive forslag til endringer av fiskeripolitikken slik Sametinget og nevnte utredninger fremmer. Disse endringene av fiskeripolitikken vil fylkeskommunene også måtte forholde seg til.

Laksefiske i sjøen og i elvene har vært og er fortsatt en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk bosetting såvel i innland som ute ved kysten. Arbeidet med å stadfeste dette og med å sikre denne delen som samisk binæring er et sentralt for Sametinget. Tinget er ikke tilfreds med nåværende forvaltningsordninger.

Sametinget mener gjeldende regelverk som omhandler laksefiske ikke i tilstrekkelig grad bidrar til å innfri statens forpliktelser overfor samene om å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur. Tinget har understreket viktigheten av å sikre laksefisket som næring for samene både ved kysten og i innlandet.

Næringskombinasjoner i samisk områder

Kombinasjon av ulike næringer er en tradisjonell tilpasning i samiske områder. Primærnæringer kombinert med hverandre og i kombinasjon med andre yrker vil sikre inntjeningen og gjøre økonomien mindre sårbar overfor svingninger i de enkelte næringene. Det er et klart sammenfall mellom distriktspolitiske mål om satsing på næringskombinasjoner og det uttalte minoritetsmessige behov for styrking av samisk kultur og samfunnsliv. For fylkeskommunene er det en utfordring å ivareta utviklingen av samisk næringsliv.

Duodji er en sentral samisk kulturfaktor og en samisk næring med et meget betydelig utviklingspotensiale. Med økt markedsføring vil duodji kunne bidra til bred sysselsettingseffekt og aktivitet. Sametinget forventer at næringen gis utviklingsmuligheter og styrkes. Kompetanseheving, markedsføring og utviklingsarbeid er sentrale elementer i denne sammenheng.

Utmarkshøsting og utmarksutøvelse er fortsatt meget viktig for den samiske befolkningen og viser til ILO konvensjonens artikkel nr. 23 hvor det fremkommer at naturalhusholdning, jakt, fiske, fangst og sanking skal anerkjennes som viktige faktorer for å opprettholde urbefolkningens kultur, og for deres økonomi og utvikling. Myndighetene skal sikre at slik virksomhet blir styrket.

Rettighetsspørsmål

For tiden pågår det utredning om fremtidig forvaltning av rettigheter i de samiske områder. Det er svært mye som gjenstår før alle sider av samiske rettighetsforhold er avklart. Forutsetningen for Samerettutvalgets utredning og forslag er at de skal underlegges en grundig politisk gjennomgang på alle nivå. Før endelige vedtak fattes skal samiske organer/organisasjoner delta aktivt gjennom høringer. Som opprinnelig befolkning i det vi også i dag betegner som samiske bosettingsområder har samene ikke gitt fra seg sine opprinnelige rettigheter. At andre folkegrupper senere har bosatt seg i samme områder svekker ikke den samiske folkegruppes rettigheter til sine områder. Dette betyr likevel ikke at nye grupper som har funnet livberging i de samiske områdene ikke skal ha rett til å fortsette sitt virke og være gjenstand for likeverdig behandling.

Sametingets prinsipielle holdning om retten til land og vann i samiske områder er at områdets ressurser både over og under jorden tilhører det samiske folk. Denne formulering uttrykker også Sametingets grunnleggende holdning til forvaltning av ressursene i samiske områder og er i tråd med bestemmelsene i ILO-konvensjon nr 169 Om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater.

Samerettutvalgets arbeid vil først og fremst ha betydning for fremtidig forvaltning og vern av ressursene i Finnmark. Men hele utredningsarbeidet vil også ha fundamental betydning i spørsmål knyttet til samisk rettighetsspørsmål i hele det samiske bosettingsområdet i Norge.

Samisk språk og kultur

Norge har forpliktet seg til å legge forholdene til rette for at samisk språk, kultur og samfunnsliv kan bevares og utvikles. Det er et nasjonalt ansvar og en nasjonal oppgave å opprettholde og videreutvikle samisk språk og kultur i Norge. Selv om kommunale og fylkeskommunale myndighetene i utgangspunktet ikke er pålagt dette hovedansvaret, er de ikke fritatt for et aktivt medansvar for at utformingen av den allmenne samfunnsplanleggingen, skjer slik at samisk språk, kultur og egenart fortsatt skal bestå og utvikles i Norge.

Det er en målsetting å utvikle tilbud og virkemidler som gir alle samer i landet de samme individuelle rettigheter til å lære og utvikle sitt språk. Målet er å oppnå reell likestilling av samisk og norsk, ikke bare innen offentlig forvaltning, men etterhvert også på andre områder i det samiske samfunn.

Språkreglene i Sameloven omfatter et forvaltningsområde hvor, i tillegg til fem kommuner i Finnmark, også Kåfjord kommune i Troms er tatt med. Sametinget vil påpeke fylkeskommunens forpliktelser til oppfølging av loven og dens intensjoner. Sametinget har i 1994 vedtatt retningslinjer for fordeling av tospråklighetsmidler for fordeling av statlige midler til tospråklighet i forvaltningsområdet for samisk språk. Formålet med tildelingen er å fremme bruk av samisk språk i offentlig forvaltning. I følge de nye retningslinjene sikres nå også Troms og Finnmark fylkeskommune, et grunntilskudd til tospråklighetsarbeidet, noe som også forplikter fylket til satsing av egne budsjettmidler til dette arbeidet. Dette vil betinge et særskilt planarbeid m.h.t. tospråklighetssatsingen. De nye retningslinjene åpner også for tiltak utenfor virkeområdet.

For samene og den samiske nasjon er det avgjørende at samisk språk får levedyktige vilkår og utviklingsmuligheter. Det er viktig å påse at samelovens språkregler blir fulgt. Like viktig er det å påse at virkningene av samelovens språkregler ikke fører til svekkede eller mangelfulle språktilbud til samer som bor utenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Det er naturlig å følge opp den positive utviklingen av økt status og vilje til bruk av samisk språk i kommuner og fylkeskommuner som inngår i språkreglenes forvaltningsområde. En slik god utvikling gir grunnlag til å utvide forvaltningsområdet. Samtidig som forvaltningsområdet utvides, er det nødvendig å igangsette alternative ordninger med spesielle tiltak for samer som aldri har fått opplæringstilbud i samisk språk. Alle samer må få tilbud om kostnadsfri opplæring i samisk språk.

Sametinget har prioritert utviklingen av språklige tiltak med sikte på å fremme samisk språk utenfor forvaltningsområdet ved utarbeidelse av planer med tiltak for det sørsamiske- og lulesamiske området, samt Ofoten, Senja- og Sør-Troms området. Med sitt planarbeid har Sametinget lagt grunnlaget for fylkene, og kommunene, for arbeidet med konkrete språktiltak i sørsamisk og lulesamisk område, samt Ofoten, Senja- og Sør Troms området.

Dette fører til at fylkene får et viktig medansvar i arbeidet med å iverksette og finansiere planene.

Det er videre en utfordring å styrke bruken av samisk språk i offentlig forvaltning også utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Dette er nødvendig for å høyne språkets status og på den måten stimulere til økt bruk av samisk i disse områdene.

Skole og utdanning

Samisk utdanningshistorie representerer en utvikling hvor skolen i samiske distrikter i lange perioder sto for *svækkelse* av samisk identitet. Etterhvert har dens oppgaver i økende grad blitt *vedlikehold* av samisk identitet og kultur. I dag er situasjonen at utfordringene og mulighetene ligger i å gjøre utdanning til en sentral faktor for *forsterking* av samisk identitet og kultur. En samisk skole skal derfor være en skole som er utformet med basis i, av og for det samiske samfunnet.

Det er viktig å motivere samisk ungdom til videregående utdanning med bl.a. særskilte tilbud og stipendordninger. Sametinget har gitt klart gitt uttrykk for at samiske videregående skoler må styrkes faglig, økonomisk og personellmessig. Det samiske tilbudet i videregående skoler i sør- og lulesamisk område må styrkes. Dette danner en konkret utfordring for fylkeskommunene.

Høyere utdanning og forskning om samiske forhold er sentrale virkemidler i videreføringen og utviklingen av et samisk samfunn på samiske premisser. Det er like nødvendig å utvikle egne samiske studieretninger som å styrke forskningen om samiske forhold. Det er videre nødvendig å videreutvikle særskilte ordninger og tiltak for å bedre rekrutteringen av samiske søkere til høyere utdanning og til forskning. Sametinget har i denne forbindelsen merket seg at Nordland fylkeskommune har avsatt midler til stipend for samisk ungdom under høyere utdanning.

Barne- og ungdomsspørsmål

Norske myndigheters politikk overfor samisk barn og unge skal bygge på rettighetene som er nedfelt i FNs barnekonvensjon. Artikkel 30 fastslår urbefolkningers rettigheter til å nyte godt av egen kultur og benytte eget språk. For Sametinget er det en grunnleggende oppgave å bidra til at det skapes trygge oppvekstvilkår for samiske barn og unge.

Fram til nå foreligger det ingen strategi for hvordan myndighetene har tenkt å oppfylle disse forpliktelsene. I dag begrenses retten til opplæring i samisk språk og kultur innenfor barnehage og skole til svært begrensede geografiske områder. Samiske barn og unge som bor utenfor virkeområdet for samelovens språkregler, er ikke sikret noen individuell rett til opplæring i samisk språk og kultur.

Sametinget har gjennom Sametingsplanen for inneværende planperiode vedtatt å igangsette et arbeid med å utvikle en helhetlig barne og ungdomsplan. I dette arbeidet vil tiltak bli vurdert og igangsatt for å styrke samiske barns og unges identitet og tilhørighet til det samiske samfunn.

Helse og sosialtjenester

En overordnet målsetting må være at samer har like gode tilbud av helse- og sosialtjenester som den øvrige befolkning. Helse og sosialtjenester i Norge er i hovedsak tilpasset majoritets-befolkningen og dets behov. Fremtidige utfordringer er at samisk språk og kulturforståelse er sentrale elementer når samiske helse- og sosialtilbud utvikles for det samiske folk.

Et utvalg nedsatt av Sosialdepartementet har kartlagt samenes helse- og sosial-situasjon og fremme forslag til en framtidig plan for helse- og sosialtjenester for samene. Sametinget vil behandle NOU 1995: 6 Plan for helse og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge, i løpet av 1995.

Samisk kulturminnevern

Vern av miljø er også vern av kulturminner og kulturlandskap. Innen samisk kulturminnevern er det vesentlig å se det enkelte kulturminne i forhold til det totale samiske kulturlandskap. Sametinget har gjennom opprettelsen av Samisk kulturminneråd fra og med 1994 fått overført forvaltningsansvaret for samiske kulturminner. Virksomheten er under oppbygging med hovedadministrasjon i Unjarga/Nesseby kommune.

Det er viktig på få etablert positive samarbeidsformer mellom det samiske kulturminnevernet underlagt Sametingssystemet og det øvrige kulturminnevernet underlagt fylkeskommunene. En forvaltningsstilling innen Samisk kulturminnevern med Nordland fylke som geografisk ansvarsområde vil også bli etablert. Sametinget er positiv til Nordland fylkeskommunes engasjement for å legge stillingen til det lulesamiske senteret Árran i Tysfjord kommune.

Sametinget er også positiv til at Tromsø Fylkeskommune nå har kommet på linje med Finnmark, Nordland og Trøndelagsfylkene med sitt vedtak i Fylkeskulturutvalget om å lokalisere samisk kulturminnevern i Tromsø til et samisk område, Ája samisk senter i Manndalen. Dette er også i tråd med Sametingets tidligere vedtak om lokaliseringen av lokalkontorene for samisk kulturminnevern.

Barentssamarbeidet

Samene er en minoritet og urbefolkning bosatt i alle fire land i Barentsregionen. Sameiske problemstillinger er sektor- og grenseoverskridende. Dette stiller samene i en særstilling i regionsamarbeidet.

Sametinget viser til det arbeid som er utført med hensyn til urfolkstiltak i Barentssamarbeidet, og mener at urfolksdimensjonen må styrkes etter disse linjer.

1. Urfolksrepresentasjon i Barentsrådet og styrking av urfolksrepresentasjonen i Regionrådet.
2. Representasjon for Nenets autonome (okrug) i Regionrådet.
3. Full anerkjennelse av Det regionale urfolksutvalget med en klar definert status på kort sikt og med tilstrekkelig ressurser til sitt arbeid. På lengre sikt mener Sametinget at det skal opprettes et eget urfolksråd.
4. Urfolkstiltakene i Barentsprogrammet må fullfinansieres og gis prioritet i gjennomføringen.

Sametinget vil gi uttrykk for sin bekymring for urfolkenes rettigheter i den nåværende prosessen, der tilgangen til naturressursene i regionen er åpnet for utenlandske investeringer. Spesielt vil Sametinget oppfordre fylkeskommunene i Barentsregionen å sikre urfolkenes og urfolkssamfunnenes rettigheter til deres tradisjonelle områder og ressurser i regionen.

SAK 24/95 PERSONALREGLEMENT FOR SAMETINGET

Dokumenter:

- Personalreglementet for Sametinget, forhandlingsresultat av 24.08.94.

- Brev av 25.10.94 fra Administrasjonsdepartementet til Kommunal- og arbeidsdepartementet - vedrørende stadfestelse av personalreglement for Sametinget
- Brev av 26.01.95 fra Justisdepartementet til Kommunal- og arbeidsdepartementet - utredning av konsekvenser forbundet med en friere budsjettmessig stilling for Sametinget.

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget registrerer at Administrasjonsdepartementet i brev av 25.10.94 til Kommunal- og arbeidsdepartementet bestrider at Sametinget, i medhold av samelovens § 2-12, er gitt adgang til å delegerer ansettelsesmyndighet til et tilsettingsråd.

Sametinget kan ikke se at Stortinget, verken i sameloven eller i lovens forarbeider, har uttalt seg eller har hatt til hensikt å uttale seg begrensende med hensyn til Sametingets behov for å organisere egen personalfunksjon i samsvar med arbeidslivets lover og regler.

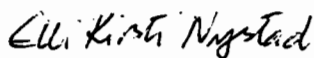
Sametinget legger til grunn at samelovens § 4 - 1 pålegger Sametinget å tre inn i de rettigheter og plikter som Norsk sameråd innehadde ved sitt opphør.

Sametingets personalreglement, ved forhandlingsresultat av 24.08.94, og stadfestet av Sametinget i vedtak i sak 33/94, iverksettes med virkning fra dags dato.

SAK 25/95 80-ÅRS JUBILEET FOR DET FØRSTE LANDSMØTET 6. FEBRUAR**Sametinget fattet følgende vedtak:**

I forbindelse med 80-års jubileet av det første landsmøte i Trondheim 1917, legger Sametinget sitt februar møte til Trondheim i 1997.

Ved protokollen:

Elli Kirsti Nystad